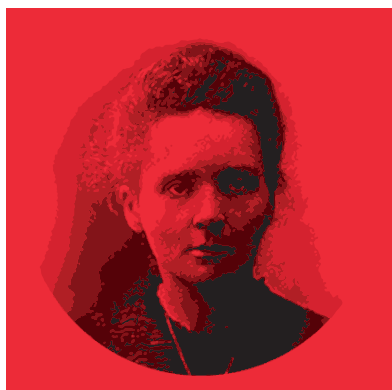

Magdalena Zylak

DZIEDZICTWO PONAD GRANICAMI

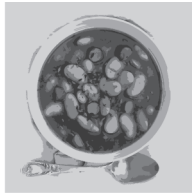
Scenariusze warsztatów dotyczące kultury
i dziedzictwa narodowego Polski

Poznań 2016

Magdalena Zylík

DZIEDZICTWO PONAD GRANICAMI

Scenariusze warsztatów dotyczące kultury
i dziedzictwa narodowego Polski

Poznań 2016

Niniejsza publikacja jest objęta licencją Creative Commons 3.0

Egzemplarz przeznaczony do bezpłatnej dystrybucji

Autorka scenariuszy i koncepcji merytorycznej projektu

Magdalena Żylik

Konsultacja merytoryczna scenariuszy

Olga Storbiecka-Rozmiarek

Współpraca

Jan Kosmowski

Redakcja techniczna i korekta językowa

Katarzyna Plebańczyk

ISBN 978-83-946371-0-1

Wydanie elektroniczne

Realizator projektu i wydawca publikacji

Magdalena Żylik

zylikmagda@gmail.com

Partnerzy projektu

MIP - Migrant Info Point (Poznań)

Żytomierski Uniwersytet Państwowy im. Iwana Franki (Ukraina)

Studencki Klub Polski w Żytomierzu (Ukraina)

Dom Polski w Żytomierzu (Ukraina)

Skład i opracowanie graficzne

Przemysław Krupski

www.fruwamojamarynara.pl

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Zrealizowano w ramach stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
SCENARIUSZ 1 - „ Jak powstała Polska ”	9
SCENARIUSZ 2 - „ Polska wielokulturowa ”	17
SCENARIUSZ 3 - „ Elementy polskiej kultury ludowej ”	27
SCENARIUSZ 4 - „ Polska na liście UNESCO ”	33
SCENARIUSZ 5 - „ Polscy Nobliści ”	43
SCENARIUSZ 6 - „ Oscary dla Polaków ”	51
BIBLIOGRAFIA	62
NOTA O AUTORZE	63

Wstęp

Dziedzictwo ponad granicami to publikacja zawierająca sześć autorskich scenariuszy dotyczących kultury i dziedzictwa narodowego Polski. Wszystkie scenariusze zostały napisane z myślą o obcokrajowcach mieszkających w Poznaniu, ponieważ to oni byli głównymi odbiorcami mojego projektu stypendialnego.

Dlaczego?

To proste! Chciałam odpowiedzieć na zmiany, które zachodzą w społeczeństwie – napływanie do Polski coraz większej liczby obcokrajowców. I nie mam na myśli jedynie imigrantów, czy uchodźców. Rzesza obcokrajowców przebywająca w Poznaniu to studenci, osoby uczestniczące w różnego rodzaju wymianach międzynarodowych. Bardzo często nie znają i nie rozumieją oni miejsca, w którym się znaleźli, przez co trudno im się zaaklimatyzować.

Pisząc, a następnie realizując projekt, przekonałam się, że był to strzał w dziesiątkę. Do tej pory dostaje od uczestników zajęć wiadomości, w których piszą, że zdobyta na warsztatach wiedza pomaga im w nawiązywaniu i budowaniu dobrych relacji z Polakami. Podczas wyjazdów do Warszawy, Krakowa, Wrocławia wiedzą, kim był Kazimierz Wielki i że to on wybudował Uniwersytet Jagielloński. Wiedzą, jaka kolumna stoi na Starym Mieście w Warszawie, a Wrocław kojarzą m.in. z Halą Stulecia i listą UNESCO. Potrafią też powiedzieć dlaczego 11 listopada w Polsce jest dniem wolnym.

Kto z nas nie uśmiechnie się, gdy osoba z innego państwa powie łamaną polszczyzną „dziękuję”, „do widzenia”, „przepraszam”, wykaże się wiedzą na temat polskiej historii czy tradycji, a podczas rozmowy o Świątach Bożego Narodzenia zaczną wymieniać polskie tradycyjne dania, których miała okazję spróbować?

Niniejsza publikacja zawiera sześć scenariuszy, zatytułowanych kolejno: Jak powstała Polska, Polska wielokulturowa, Elementy polskiej kultury ludowej, Polska na liście UNESCO, Polscy Nobliści, Oscary dla Polaków. Tematy te są bardzo obszerne i dlatego scenariusze zawierają jedynie niektóre, wybrane przeze mnie elementy. Pisząc je chciałam, aby stały

się motywacją dla korzystających z nich, oraz uczestników zajęć do pogłębiania wiedzy i dyskusowania o poruszanych zagadnieniach.

Uczestnikami prowadzonych przeze mnie zajęć byli obcokrajowcy mieszkający w Poznaniu, którzy się nie znają, dlatego każdy ze scenariuszy ma bardzo rozbudowaną część integracyjną. Pozwala to na korzystanie z nich na zasadzie odrębnych skryptów, które można dowolnie ze sobą łączyć i mieszać. Mogą one również tworzyć pewną całość, czego przykładem są przeprowadzone przeze mnie w Poznaniu warsztaty. Odrębne scenariusze sprawdziły się świetnie podczas pobytu w Żytomierzu (Ukraina), gdzie na zaproszenie Studenckiego Klubu Polskiego prowadziłam zajęcia dotyczące wybranych tematów ze studentami Uniwersytetu Ivana Franki oraz słuchaczami języka polskiego w Domu Polskim. W ciągu trzygodzinnego spotkania (na tyle rozpisany jest każdy ze scenariuszy) zamiast jednego tematu, realizowałam dwa wybrane przez uczestników, ponieważ czas poświęcony na integrację był znacznie krótszy.

Mam ogromną nadzieję, że urozmaicony zestaw ćwiczeń i zadań oraz elementy dramy stosowanej będą świetną podstawą do poznawania kultury i dziedzictwa narodowego Polski również dla uczestników Waszych zajęć.

SCENARIUSZ 1

„Jak powstała Polska”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć:

- flipczart,
- flamastry do flipczartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki,
- torba z przedmiotami.

Cele:

Zapoznanie uczestników z:

- legendą o powstaniu Polski,
- sylwetkami polskich władców i książąt,
- sylwetkami prezydentów Polski i osób pełniących obowiązki głowy państwa,
- polskimi symbolami narodowymi.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego oraz prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita wszystkich uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu warto zawrzeć z grupą kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, by:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100% w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiedzą uczestnicy, np.:

- jesteśmy wobec siebie tolerancyjni – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Ciebie / Was być tolerancyjnym, Kiedy wiesz / wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”.

3. Przedstawienie się uczestników – 20 minut

Uczestnicy siadają w kręgu, prowadzący rozkłada w jego środku przedmioty, które przyniósł ze sobą. Następnie prosi uczestników, aby wybrali po jednym z nich. Zadaniem każdego jest opowiedzenie o sobie przy wykorzystaniu wybranego przedmiotu, np. mam na imię Cyprian, studiuje ekonomię w Poznaniu, wybrałem globus, ponieważ uwielbiam podróżować. Najbardziej lubię podróże do Azji i Australii.

Ważne:

Zadaniem prowadzącego jest przyniesienie na zajęcia większej liczby przedmiotów niż liczba uczestników, aby ostatnia osoba nie miała poczucia, że nie miała wyboru. Przedmioty powinny być różnorodne i nie powinny się powtarzać.

4. Karnety – 15 minut

Uczestnicy dostają od prowadzącego karnety (Załącznik 1). Wraz z prowadzącym ustalają godziny, które wpiszą w kolejne rubryki karnetów. Następnie każdy uczestnik ma za zadanie umówić się z wybranymi przez siebie osobami na rozmowy. Każda umówiona osoba wpisana zostaje na jedną z godzin zanotowaną wcześniej w karnecie.

Kiedy wszyscy uczestnicy mają wypełnione karnety, prowadzący prosi, żeby pary „umówione” na pierwszą godzinę się spotkały. Gdy pary się odnajdą, prowadzący podaje im temat do rozmowy (przykładowa lista poniżej). Rozmowy trwają około 3-4 minut. Następnie prowadzący prosi o zakończenie rozmów i odnalezienie kolejnych zapisanych w karnetach osób. Ćwiczenie powtarza się do momentu zakończenia wszystkich zaplanowanych rozmów.

Przykładowe tematy rozmów:

- Odpoczywam gdy...
- Moje hobby to...
- Gdybym wygrał/a milion dolarów to...
- Na wymarzoną podróż zabrałbym/zabrałabym 3 rzeczy... (jakie?)
- W Polsce robię/zajmuję się...
- Na warsztaty przyszedłem/przyszłam bo...

SCENARIUSZ 1

Ważne:

- należy pamiętać, że w przypadku grupy, której członkowie się nie znają, nie należy podawać tematów zbyt intymnych i prywatnych, które zamiast otworzyć i zintegrować uczestników mogą ich zablokować i zniechęcić do uczestnictwa w dalszej części warsztatów.

Przy tym ćwiczeniu prowadzący powinien zachęcić uczestników, aby dobierali się w pary z tymi, których znają bardzo słabo

lub wcale, dzięki czemu poznają nowe osoby.

- moduł integracyjny jest bardzo istotny podczas pracy z grupami. To od niego zależy tempo i rozwój kolejnych etapów pracy, dlatego prowadzący powinien podsumować ten moduł kilkoma zdaniem, np.: Właśnie zakończyliśmy moduł związany z integracją, poznawaniem się, ale pamiętajcie, że całe warsztaty są przestrzenią do tego, aby wzajemnie się poznawać. Zachęcam do kontynuowania rozpoczętych rozmów na przerwie.

5. Przerwa – 15 minut

Część II Jak powstała Polska?

6. Maszyny – 10 minut

Uczestnicy zostają podzieleni przez prowadzącego na cztery grupy. Każda grupa otrzymuje od prowadzącego hasło, które wspólnie musi przedstawić niewerbalnie.

Przykładowo: jeśli hasłem będzie „lew”, cała grupa wspólnie przedstawia jednego lwa. Zadaniem pozostałych grup jest odgadnięcie prezentowanego hasła.

Proponowane hasła:

- Kategoria zwierzę: jeź, bóbr, wróbel, wiewiórka (zwierzęta żyjące w Polsce)
- Kategoria danie: gołąbki, bigos, pierogi, kopytka (polskie potrawy)
- Kategoria polskie sławy: Robert Lewandowski, Jerzy Owsiak, Anja Rubik, Maria Skłodowska-Curie

Ważne:

- istotne jest, aby każda osoba z grupy brała udział w ćwiczeniu i została włączona w proces twórczy i prezentację,
- prowadzący powinien upewnić się, że podane w ćwiczeniu potrawy są znane uczestnikom. Może się zdarzyć, że nikt nie będzie kojarzył podanych dań, dlatego należy mieć zestaw zapasowy z listą popularnych potraw np.: pizza, hot-dog, kebab, frytki.

7. Legenda o powstaniu Polski – 20 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na 4 grupy. Każda z nich otrzymuje fragment legendy o założeniu Polski (Załącznik 2). Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie krótkiej, 3 minutowej improwizacji, przedstawiającej wybrany fragment. Grupy nie konsultują się między sobą. Następnie prowadzący prosi o zaprezentowanie przygotowanych improwizacji. Po każdej uczestnicy omawiają co widzieli i zastanawiają się, kto może występować w tej historii. Po prezentacji i omówieniu pracy ostatniej z grup, prowadzący wraz z uczestnikami odczytuje całość legendy.

8. Polska – ważne miejsca i daty – 40 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na 4 grupy. Każda z grup dostaje do wykonania zadanie, które następnie zaprezentuje na forum przed wszystkimi uczestnikami.

Grupa 1

Uczestnicy dostają od prowadzącego arkusz papieru z konturami obecnych granic Polski, oraz zaznaczonymi punktami, które wskazują na dawne stolice Polski. Dodatkowo grupa otrzymuje nazwy miast, a także daty, w których dane miasto było stolicą. Zadaniem uczestników jest przyporządkować daty i herby do miast oraz nakleić je w odpowiednie miejsca na mapie (Załącznik 3).

Grupa 2

Uczestnicy dostają od prowadzącego wizerunki polskich prezydentów, ich imiona i nazwiska, oraz daty, w których sprawowali tę funkcję. Zadaniem uczestników jest dopasować wizerunek prezydenta do jego imienia i nazwiska oraz daty, w której pełnił urząd (Załącznik 4).

Grupa 3

Uczestnicy dostają od prowadzącego wizerunki wybranych królów i książąt Polski. Zadaniem uczestników jest przypisanie odpowiednich nazwisk do wizerunków (Załącznik 5).

Grupa 4

Uczestnicy otrzymują od prowadzącego arkusz papieru z konturami granic i województw Polski, nazwy państw graniczących z Polską, nazwy najważniejszych polskich rzek, oraz nazwy województw i ich stolic. Zadaniem uczestników jest dopasować elementy i przykleić je we właściwych miejscach (Załącznik 6).

Prezentacja pracy uczestników - po zakończeniu prac wszystkie grupy prezentują efekt swoich działań.

Ważne:

Przy omawianiu tego zadania rekomenduję, aby prowadzący miał przygotowane krótkie informacje na temat danych władców, ponieważ systematyzuje to wiedzę

uczestników i pozwala zakorzenić informacje w historii, np. informacja o Kazimierzu Wielkim – założyciel pierwszego Uniwersytetu w Polsce – wówczas Akademia Krakowska, obecnie Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.

9. Przerwa – 15 minut**Część III**
Zakończenie**10. Zakończenie – 20 minut**

Uczestnicy wraz z prowadzącym siadają w kręgu. Każdy z uczestników wypisuje na kartce odpowiedzi na pytania:

- Co mi się podobało podczas zajęć?
- Co z nich zapamiętałem?
- Co mi sprzyjało w pracy?
- Co bym zmienił?

11. Kapelusze – 20 minut

Dodatkowo każdy z uczestników może zapisać i wypowiedzieć zdanie:

O Polsce chciałbym dowiedzieć się, ale bałem się zapytać...

Prowadzący zapisuje każde z pytań na tablicy. Jeśli grupa lub prowadzący są w stanie, odpowiadają na pytania podczas zajęć, w przeciwnym razie prowadzący przygotowuje odpowiedź na kolejne zajęcia.

Załączniki

Załącznik 1 (karnety)

Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko

Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko

Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko

Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko
Godz.	Imię i nazwisko

Załącznik 2

Legenda o Polsce

Przed wiekami, gdy ziemie między dwiema pięknymi rzekami Wisłą i Odrą pokrywały nieprzebyte bory, w których łatwiej było spotkać tura czy niedźwiedzia niż myśliwego, w poszukiwaniu nowego miejsca osiedlenia przywędrowały tu plemiona słowiańskie. Na ich czele jechali trzej rodzeni bracia: pogodny, płowowłosy Lech, bystry i ruchliwy Czech oraz milczący Rus. Po długiej wędrówce puszcza przeredziła się i oczom wędrowców ukazała się piękna kraina poprzecinana pagórkami i jeziorami, w których odbijał się błękit nieba.

Niezwykły widok zachwycił braci, szczególnie zaś ujął serce Lecha. Na jednym z pagórków bracia dostrzegli ogromny, rozłożysty dąb, a na nim swoje gniazdo zbudował biały orzeł. Ten piękny ptak, na widok zbliżających się ludzi, rozpostarł skrzydła i wzbił się w powietrze. Rus pochwycił za łuk, jednak Lech powstrzymał go, gdyż uznał to za znak, by tu osiąść na stałe i założyć swój gród.

Białego orła, którego widział na tle zachodzącego purpurą słońca, obrał sobie Lech za godło państwa, zaś gród, który zbudował w tym miejscu, nazwał Gniezdnem. I tak na wiele wieków biały orzeł na czerwonym polu topoczący na chorągwiach prowadził polskich rycerzy, a później żołnierzy do walki o chwałę lub wolność naszej ojczyzny. Pozostał także gród gnieźnieński, w którym jako w pierwszej stolicy Polski zamieszkiwali nasi pierwsi książęta i królowie.

Tu rozstali się bracia. Czech wyruszył na południe, zaś Rus na wschód i tam założyli swoje państwa, które od ich imion nazwano Czechami i Rusią. Zaś Polaków nasi sąsiedzi przez długie lata nazywali Lechitami, widząc w nas zapewne potomków legendarnego Lecha.

Źródło: <http://www.sredniawies.pl/czulnia2/legenda2.htm>

Załącznik 3

Stolice Polski

1. Gniezno: ok. 940–1039/1040
2. Kraków: 1039/1040–1079
3. Płock: 1079–1138
4. Kraków: 1138–1290
5. Poznań: 1290–1296
6. Kraków: 1296–1795

7. Warszawa: 1815–1831, 1918–1939,
Od 1945, konstytucyjnie od 1952 r.

Załącznik 4

Polscy prezydenci/osoby sprawujące funkcje głowy państwa

1. **Józef Klemens Piłsudski** (1867–1935)

sprawował urząd głowy państwa jako:

- Naczelnny Dowódca Wojsk Polskich (do 29 listopada 1918)
- Tymczasowy Naczelnik Państwa (do 20 lutego 1919)
- Naczelnik Państwa

11.11.1918–14.02.1922

5. **Gabriel Narutowicz** (1865–1922);

11.12.1922–16.12.1922

6. **Maciej Rataj** (1884–1940);

zastępował Prezydenta RP po opróżnieniu urzędu jako marszałek Sejmu

16.12.1922–22.12.1922

7. **Stanisław Wojciechowski** (1869–1953);

22.12.1922–15.05.1926

8. **Maciej Rataj** (1884–1940);

zastępował Prezydenta RP po opróżnieniu urzędu jako marszałek Sejmu

15.05.1926–01.06.1926

9. **Józef Klemens Piłsudski** (1867–1935);

31.05.1926

wybrany 31 maja 1926 przez Zgromadzenie Narodowe na urząd prezydenta RP, nie przyjął urzędu.

10. **Ignacy Mościcki** (1867–1946);

04.06.1926–30.09.1939

11. **Bolesław Bierut** (1892–1956);

05.02.1947–20.11.1952

12. **Wojciech Jaruzelski** (1923–2014);

19.07.1989–30.12.1989

13. **Lech Wałęsa** (1943);

20.12.1990–22.12.1995

14. **Aleksander Kwaśniewski** (1954);

23.12.1995–23.12.2005

15. **Lech Kaczyński** (1949 - 2010);

23.12.2005–10.04.2010

16. **Bronisław Komorowski** (1952);

10.04.2010–08.07.2010

tymczasowo wykonywał obowiązki Prezydenta RP jako marszałek Senatu

SCENARIUSZ 1

17. Bogdan Borusewicz (1949)

08.07.2015

tymczasowo wykonywał obowiązki Prezydenta RP jako marszałek Senatu

18. Grzegorz Schetyna (1963)

08.07.2015–06.08.2016

tymczasowo wykonywał obowiązki Prezydenta RP jako marszałek Senatu

19. Bronisław Komorowski (1952)

06.08.2010–06.08.2015

20. Andrzej Duda (1972);

06.08.2015–obecnie

Załącznik 5

Władcy Polski

1. Mieszko I

Lata panowania: ok. 960–992. Pierwszy władca Polski potwierdzony przez ówczesne źródła. Zjednoczył ziemie, które w późniejszym czasie tworzyły tron państwa polskiego: Wielkopolskę, Małopolskę, Ziemię Lubuską, Kujawy, Ziemię Łęczycko-Sieradzką, Śląsk, Pomorze. Na tym terenie mieszkało około miliona ludzi. W 922 roku oddał siebie, swoją rodzinę i podległe ziemie pod papieską opiekę. Małżeństwo z czeską księżniczką Dobrawą i chrzest Polski w 966 roku podkreśliły jedność i niezależność państwa Piastów. W 968 roku na ziemiach polskich utworzone zostało pierwsze biskupstwo.

2. Bolesław I Chrobry

Lata panowania: 992–1025. Pierwszy król Polski (koronowany w 1025), książę Czech 1003–1004 jako Bolesław IV. Uzyskał zgodę na utworzenie w Gnieźnie arcybiskupstwa oraz biskupstw w Kołobrzegu, Wrocławiu i Krakowie. W 999 roku doprowadził do kanonizacji biskupa Wojciecha, który stał się „pierwszym świętym” państwa polskiego.

3. Władysław I Łokietek

Lata panowania: 1320–1333. Szósty król Polski. Jego władanie kojarzy się ze zmiennym szczęściem. Kiedy opanował Małopolskę, stracił Pomorze Gdańskie. Jego lata panowania to narastający konflikt z Zakonem Krzyżackim, który sprowadził do Polski Konrad Mazowiecki.

4. Kazimierz III Wielki

Lata panowania: 1333–1370. Siódmy król Polski. Kiedy obejmował tron, kraj otaczały same wrogie państwa. Po wielu latach rozbicia dzielnicowego i walk dynastycznych gospodarka przeżywała głęboki kryzys. Handel był w zastoju, skarbiec świecił pustkami. Mimo to doprowadził do ugody z Krzyżakami, rozwinął wsie i osady, zaczął budowę zamków obronnych, doprowadził do rozwoju handlu i rzemiosła, uporządkował system podatkowy, założył pierwszy Uniwersytet – Uniwersytet Krakowski.

5. Władysław II Jagiełło

Lata panowania: 1386–1434. Najwyższy książę litewski 1386–1434. W 1385 zawarł z Polską unię w Krewie, zobowiązując się do przyjęcia chrztu i chrystianizacji Litwy oraz poślubienia królowej polskiej Jadwigi w zamian za tron polski, który objął rok później. W 1401 oddał władzę na Litwie swojemu stryjecznemu bratu, księciu Witoldowi, zachowując tytuł najwyższego księcia Litwy. Prowadził wielką wojnę z zakonem krzyżackim (1409–1411) i dowodził zwycięskimi wojskami polsko-litewskimi w bitwie pod Grunwaldem. Pokojami toruńskim i melneńskim uregulował stosunki Polski i Litwy z Krzyżakami.

6. Stanisław August Poniatowski

Lata panowania: 1764–1795. Był on człowiekiem wykształconym, posługiwał się językiem francuskim, niemieckim i angielskim. W wieku 18 lat po raz pierwszy został posłem na Sejm. W objęciu władzy pomogła mu caryca Katarzyna II, która miała zupełnie inne plany wobec Polski niż Stanisław August. Podczas jego panowania doszło do dwóch rozbiorów Polski – w 1772 r. oraz w 1793 r., powołano Komisję Edukacji Narodowej, została opracowana i uchwalona Konstytucja 3 Maja – 1791 r. Stanisław August Poniatowski wprowadził komisję skarbową i wojskową.

7. Zygmunt III Waza

Lata panowania: 1587–1632. Był artystycznie uzdolniony, parał się malarstwem i złotnictwem, grał na klawesynie i znał się na architekturze. Roztoczył opiekę nad sztuką, naśladowując mecenat Habsburgów. Zgromadził obrazy mistrzów weneckich i fla-

mandzkich, tworząc pierwszą nowoczesną galerię w Polsce. Przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy w 1611 rok. Wstępując na tron miał zaledwie 21 lat. W Warszawie na starym mieście znajduje się jego pomnik tzw. Kolumna Zygmunta – najstarszy świecki pomnik w Warszawie.

Załącznik 6

1. Rzeki

- Warta
- Odra
- Wisła
- Bug

2. Stolice województw

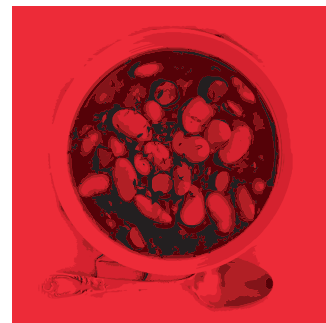
- Gdańsk – pomorskie
- Olsztyn – warmińsko-mazurskie
- Szczecin – zachodnio-pomorskie
- Gorzów Wielkopolski – lubuskie
- Poznań – wielkopolskie

- Bydgoszcz – kujawsko-pomorskie
- Białystok – podlaskie
- Warszawa – mazowieckie
- Wrocław – dolnośląskie
- Łódź – łódzkie
- Lublin – lubelskie
- Opole – opolskie
- Katowice – śląskie
- Kielce – świętokrzyskie
- Kraków – małopolskie
- Rzeszów – podkarpackie

3. Państwa graniczące z Polską

- Rosja
- Litwa
- Białoruś
- Ukraina
- Słowacja
- Czechy
- Niemcy

SCENARIUSZ 2

„Polska wielokulturowa”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

- flipczart,
- flamastry do flipczartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki,
- wydrukowana i przygotowana mapa Polski z podziałem na województwa,
- karty DIXIT.

Cele:

- poznanie i zintegrowanie uczestników ze sobą,
- zapoznanie uczestników z pojęciami: mniejszość narodowa i mniejszość etniczna, opisanymi zgodnie z polskim ustawodawstwem,
- przedstawienie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, próba przybliżenia historii okoliczności ich osiedlenia na terenie Polski,
- podjęcie dyskusji na temat wielokulturowości, jej wyzwań i szans dla państw, miast i społeczności.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego i prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita wszystkich uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu, warto z grupą zawrzeć kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, aby:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100% w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiedzą uczestnicy, np.:

- jesteśmy tolerancyjni wobec siebie – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Was być tolerancyjnym, Kiedy wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”

3. Przedstawienie się uczestników – 15 minut

Prowadzący prosi uczestników, aby każdy z nich wziął do ręki swój telefon komórkowy i wybrał z niego zdjęcie, które najbardziej lubi i które może pokazać innym. Następnie każdy uczestnik przedstawia się, podając swoje imię, pokazując wybrane zdjęcie i krótko je omawiając.

4. Wspólna tożsamość – 5 minut

Zadaniem uczestników jest łączyć się w grupy według proponowanych przez prowadzącego kategorii. Istotne jest to, aby uczestnicy wykonywali ćwiczenie bez rozmawiania, jedynie przy pomocy komunikacji niewerbalnej.

Proponowane kategorie grup:

- kolor włosów,
- ulubiona pora roku,
- hobby,
- data urodzenia (miesiąc),
- państwo, z którego pochodzę,
- rozmiar buta.

5. Cebula – 20 minut

Prowadzący dzieli uczestników na dwie równe grupy (np. prosząc by kolejno odliczyli do dwóch). Podzieleni uczestnicy mają za zadanie utworzyć dwa kręgi, zwrócone twarzami do siebie. Następnie prowadzący podaje temat, na który stojące naprzeciwko siebie osoby będą przez minutę rozmawiać. Po upływie określonego czasu uczestnicy z zewnętrznego kręgu przesuwają się o jedną osobę w lewo, a prowadzący podaje kolejny temat do rozmowy.

Ćwiczenie powtarzane jest tyle razy, ilu uczestników jest w jednej grupie.

Proponowane tematy:

- Jestem w Polsce bo...
- Marzę o podróży do...
- Wydarzenie, które ostatnio mnie poruszyło...
- Bawi mnie... / śmieję się, gdy...
- Lubię w sobie...

SCENARIUSZ 2

Ważne:

Prowadzący powinien pamiętać o tym, że grupa dopiero się poznaje. W związku z tym powinien dobierać tematy tak, aby nie były zbyt prywatne i intymne.

Aby płynnie przejść z części integracyjnej do przerwy, prowadzący może krótko skomentować zakończone ćwiczenie: „zapraszam na krótką, 15 minutową przerwę, podczas której zachęcam do kontynuowania rozpoczętych podczas tego ćwiczenia rozmów”.

6. Przerwa – 15 minut

Część II

Wielokulturowa Polska

7. Pojęciowa burza mózgów – 15 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na trzy grupy. Każda z grup otrzymuje flipczart z hasłem „wielokulturowość”. Prowadzący prosi grupy o zastanowienie się nad przydzielonym tematem oraz zapisanie wniosków na flipczarcie:

- gr. 1 – Wszystkie skojarzenia dot. hasła „wielokulturowość”.
- gr. 2 – Jakie są wyzwania wielokulturowości?
- gr. 3 – Jakie możliwości daje wielokulturowość?

Następnie każda grupa przedstawia efekty swojej pracy, które wspólnie zostają omówione. Prowadzący podsumowując dyskusję może skorzystać z wyjaśnienia terminu wielokulturowość i wielokulturowy (Załącznik 1).

Na koniec prowadzący może razem z uczestnikami wypisać obszary, w których przejawia się wielokulturowość, np.: tradycja, obyczaje, muzyka, architektura itp.

8. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – 30 minut

Pierwszym działaniem uczestników jest uzupełnienie mapy Polski – dopasowanie nazw województw oraz ich stolic do odpowiednich regionów na mapie (Załącznik 2).

Następnie prowadzący przedstawia uczestnikom pojęcia: mniejszość narodowa i mniejszość etniczna (Załącznik 3) i dzieli ich na mniejsze grupy. Każda z grup dostaje zestaw wymieszanych nazw mniejszości narodowych i etnicznych. Jej zadaniem jest prawidłowe podzielenie otrzymanego zestawu na mniejszości narodowe i etniczne. Kiedy wszystkie

grupy będą gotowe, prowadzący odczytuje prawidłowy podział i wymienia województwa, w których dana mniejszość najliczniej występuje. W tym czasie uczestnicy przyklejają nazwy mniejszości do województw określonych wcześniej na mapie.

Mniejszości narodowe:

- Białorusini – woj. podlaskie
- Czesi – woj. śląskie
- Litwini – woj. podlaskie
- Niemcy – woj. opolskie, woj. śląskie
- Ormianie – woj. mazowieckie, woj. śląskie, woj. małopolskie
- Rosjanie – woj. mazowieckie, woj. dolnośląskie, woj. podlaskie
- Słowacy – woj. małopolskie
- Ukraińcy – woj. warmińsko-mazurskie, woj. zachodniopomorskie, woj. podkarpackie
- Żydzi – woj. mazowieckie, woj. dolnośląskie, woj. opolskie

Mniejszości etniczne:

- Karaimi – woj. mazowieckie, woj. dolnośląskie, woj. pomorskie, woj. małopolskie
  - Łemkowie – woj. dolnośląskie, woj. podkarpackie, woj. małopolskie, woj. zachodniopomorskie
  - Romowie – woj. małopolskie, woj. dolnośląskie, woj. mazowieckie
  - Tatarzy – woj. podlaskie, woj. mazowieckie, woj. pomorskie, woj. lubuskie
- (Uzupełnienie – Załącznik 4)

9. Przerwa – 15 minut

10. Przejawy wielokulturowości Polski w architekturze – 20 minut

Dzieje polskiej architektury są tak samo burzliwe i skomplikowane, jak polityczne losy naszej części Europy. Wielokrotnie przesuwane granice, zabory, wojny, komunizm, wreszcie fundusze europejskie – wszystko to składa się na obraz polskiej architektury: różnorodnej, zaskakującej, nowoczesnej, ale i nierzadko bardzo tradycyjnej.

Źródło:

<http://culture.pl/pl/artykul/przewodnik-po-polskiej-architekturze>

Uczestnicy dostają od prowadzącego koperty z porozcinanymi obrazami budowli, które znajdują się w Polsce, lecz nie zostały wybudowane lub zaprojektowane przez Polaków. Uczestnicy układają puzzle, a następnie dobierają odpowiedni opis i nazwę budowli do układanki. Opisy i nazwy budowli prowadzący rozkłada wcześniej na osobnym stoliku (Załącznik 5).

Po ułożeniu puzzli oraz przypasowaniu opisów, uczestnicy umieszczają swoje prace w jednym miejscu, tak aby stworzyły galerię budowli.

Prowadzący wspólnie z uczestnikami omawia wykonane ćwiczenie:

- Czy znacie te budowle?
- Czy mieliście okazję być w tych miejscach?
- Czy w miastach, z których pochodzicie też są budowle zaprojektowane bądź zbudowane przez obcokrajowców?

11. Przez żołądek do serca... – 20 minut

Dzięki różnorodności kulturowej, historii oraz wpływom z innych krajów, możemy w Polsce pochwalić się „wielokulturowymi daniami”.

Prowadzący zapisuje na flipczarcie „wielokulturowe dania” (Załącznik 6) (dania popularne w Polsce, zawierające w swoich nazwach nazwy innych państw), które przygotowujemy i jadamy w Polsce. Następnie prowadzący omawia z czego zrobiona i jak wykonana jest dana potrawa, a uczestnicy starają się zgadnąć, o której potrawie mowa.

Dania/potrawy:

- Barszcz ukraiński
- Ryba po grecku
- Fasolka po bretońsku
- Sałatka grecka
- Tatar
- Włoszczyzna

Inne:

- Pierogi ruskie
- Sałatka litewska
- Pieczeń rzymska

Uczestnikom można zadać kilka pytań podsumowujących:

- Jakie jest Wasze ulubione polskie danie?
- W jakich okolicznościach mogliście go spróbować?

Część III Zakończenie

12. Zakończenie – 15 minut

Uczestnicy wraz z prowadzącym siadają w kręgu. Prowadzący rozkłada przez uczestnikami karty DIXIT w taki sposób, aby uczestnicy widzieli, co jest na kartach. Każdy z uczestników wybiera kartę, która najlepiej wyraża z czym kończy dzisiejsze zajęcia.

Załączniki

Załącznik 1

Wielokulturowość – pojęcie wywodzące się od angielskiego terminu multiculturalism, obejmujące 3 znaczenia: 1) w płaszczyźnie opisowej wskazuje po prostu na wielość kultur; wielokulturowość jest więc stwierdzeniem obiektywnego faktu zróżnicowania kulturowego danego społeczeństwa lub – szerzej – faktu istnienia na świecie odmiennych kultur etnicznych, grup religijnych, subkultur itp.; 2) oznacza również politykę rządową zmierzającą do niwelacji napięć społecznych związanych z faktem wielokulturowości danej populacji; 3) jest też nazwą pewnej doktryny, ruchu, nawet filozofii. W tym ostatnim przypadku wielokulturowość oznacza działania środowisk mniejszościowych skierowane na emancypację i pełniejszy udział różnych środowisk w życiu społecznym, politycznym i kulturowym kraju.

Źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wielokulturowosc;3995791.html>

Wielokulturowy

- posiadający cechy charakterystyczne dla różnych kultur;
- czerpiący z dorobku kulturalnego wielu narodów;
- budowany dorobkiem kulturalnym wielu narodów

Źródło: <http://sjp.pl/wielokulturowy>

międzykulturowy – «dotyczący różnych kultur»

Źródło: <http://sjp.pwn.pl/sjp/;2483077>

Międzykulturowość ściśle łączy się z wielokulturowością. Oznacza ona trwałe jak i dynamiczne interakcje między różnymi kulturami. To wzajemne przenikanie się i wymiana wartości różnych kultur. Wiąże się ona często z migracjami i przemieszczaniem.

Źródło: <http://www.ceo.org.pl/pl/szkolatolerancji/news/wielokulturowosc-i-międzykulturowosc>

Załącznik 2

- Gdańsk – pomorskie
- Olsztyn – warmińsko-mazurskie
- Szczecin – zachodnio-pomorskie
- Gorzów Wielkopolski – lubuskie
- Poznań – wielkopolskie
- Bydgoszcz – kujawsko-pomorskie
- Białystok – podlaskie
- Warszawa – mazowieckie
- Wrocław – dolnośląskie
- Łódź – łódzkie
- Lublin – lubelskie
- Opole – opolskie
- Katowice – śląskie
- Kielce – świętokrzyskie
- Kraków – małopolskie
- Rzeszów – podkarpackie

Załącznik 3

Pojęcia mniejszości narodowej i mniejszości etnicznej

Polska Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z 2005 r. definiuje pojęcie mniejszości narodowej i etnicznej w następujący sposób:

Art. 2. 1. Mniejszością narodową, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

2. Za mniejszości narodowe uznaje się następujące mniejszości:

- białoruską;
- czeską;
- litewską;
- niemiecką;
- ormiańską;
- rosyjską;
- słowacką;
- ukraińską;
- żydowską.

3. Mniejszością etniczną, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

4. Za mniejszości etniczne uznaje się następujące mniejszości:

- karaimską;
- łemkowską;
- romską;
- tatarską.

Mniejszość narodowa – grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, pochodzeniem etnicznym bądź religią.

Mniejszość narodowa w odróżnieniu od mniejszości etnicznej posiada lub posiadała własne państwo, które zgodnie z funkcjonalną teorią powstania państwa jest najwyższą formą rozwoju grupy społecznej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Mniejszo%C5%9B%C4%87_narodowa

Mniejszość etniczna – grupa etniczna, która jest osiedlona na terytorium innej zbiorowości i wyróżnia się

odrębnym pochodzeniem i kulturą, a często także językiem i religią. Z jednej strony mniejszości etniczne zwykle starają się zachować swoją odrębność. Z drugiej strony zwykle podlegają procesom asymilacji kulturowej.

Mniejszość etniczna w odróżnieniu od mniejszości narodowej nie posiada i nigdy nie posiadała własnego państwa, które zgodnie z funkcjonalną teorią powstania państwa jest najwyższą formą rozwoju grupy społecznej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Mniejszo%C5%9B%C4%87_etniczna

Załącznik 4

Mniejszości narodowe

Białorusini – mniejszość białoruska to ludność autochtoniczna (rdzenna), mieszkająca w swoich historycznych skupiskach w II Rzeczypospolitej w województwie wileńskim, nowogródzkim, białostockim i poleskim. Po II wojnie światowej większość skupisk białoruskich pozostała w obrębie ZSRR.

Czesi – pierwsza grupa czeskich osadników przybyła w XVI wieku. Byli to bracia czescy, którzy opuścili swoje tereny z powodu prześladowań religijnych. Dzisiejsze skupiska m.in. w Żelowie, niedaleko Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego powstały w XIX wieku na skutek rozwoju przemysłu włókienniczego i oznaczały przybycie rzemieślników, robotników i specjalistów tego przemysłu.

Litwini – są autochtonami i zamieszkują tereny historyczne Wielkiego Księstwa Litewskiego. Na Suwalszczyźnie początki ich osadnictwa sięgają XV wieku.

Niemcy – ludność ta przywędrowała do Polski w kilku falach, pierwsza w Średniowieczu z powodów ekonomicznych, druga fala w wiekach XV-XVII wiązała się z tolerancją religijną, trzecia natomiast przypadła w okresie zaborów i miała charakter w dużej części polityczny.

Ormianie – pierwsze kolonie ormiańskie powstały w XI wieku na Rusi Kijowskiej (Lwów, Łuck, Kamieniec Podolski) i weszły w skład państwa polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego.

SCENARIUSZ 2

Rosjanie – w okresie międzywojennym zamieszkawali ziemie byłego zaboru rosyjskiego. Byli to głównie dawni urzędnicy cesarscy oraz koloniści rolni. Inną grupą są staroobrzędowcy, którzy osiedlali się na ziemiach polskich (w XVIII wieku).

Słowacy – jako autochtoni znaleźli się w granicach II Rzeczypospolitej po 1920 roku, w okresie II wojny światowej byli na terytorium państwa słowackiego, a następnie znów w Polsce.

Ukraińcy – można powiedzieć, że mieszkają na terenie Polski od czasu przyłączenia Rusi Halickiej przez Kazimierza Wielkiego. To ludność autochtoniczna, związana z ziemią.

Żydzi – początki ich osadnictwa na ziemiach polskich są trudne do ustalenia. Niektórzy badacze określają je na wiek X, nawet przed panowaniem Mieszka I. Prześladowani i wypędzeni z Europy z powodu praktyk religijnych, tutaj znaleźli schronienie. Żydzi zamieszkiwali najczęściej miasta, zajmując się handlem i rzemiosłem.

Mniejszości etniczne

Karaimi – mniejszość etniczna wywodząca się z osiadłych na Krymie w X wieku szczepów kipczacko-połowieckich i miejscowej ludności pochodzenia tureckiego. Pierwsza grupa karaimskich osadników przybyła w XIII wieku, kolejna po wyprawie księcia Witolda na Krym w 1397 roku.

Łemkowie – napływ ludności włoskiej i ruskiej na tereny Łemkowszczyzny (po stronie Polski wybrane rejony Karpat) datuje się na okres między XIV a XVI wiekiem. Łemkowie podczas akcji „Wisła”* zostali przesiedleni na tereny Zachodniej Polski.

Romowie – pierwsze wzmianki o obecności Romów na ziemiach polskich pochodzą z XV wieku. Wielu z nich przybyło w następstwie edyktów banicyjnych (ogłoszone wygnanie z ojczyzny) wydanych w Niemczech.

Tatarzy – najpierw zaczęli się osiedlać na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego, a potem Rzeczypospolitej pod koniec XIV wieku. Byli to zazwyczaj wo-

jownicy, którzy za służbę otrzymywali ziemię, lub tatarscy jeńcy wojenni.

Źródło: Izabela Czerniejewska, Edukacja wielokulturowa. Działania Podejmowane w Polsce, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, str. 44-49.

Załącznik nr 5

Przykłady budowy zaprojektowanych przez zagranicznych projektantów

1. Muzeum Historii Żydów Polskich (Warszawa)

Projektant – Pracownia Fina Rainera Mahlamäkiego
Długo wyczekiwane Muzeum Historii Polskich Żydów w Warszawie to pierwsza próba pokazania w jednym miejscu ciągłości tysiącletnich dziejów polskich Żydów – od średniowiecza do współczesności. Powstałe na obszarze dawnego getta – w miejscu jednej z największych tragedii europejskich Żydów – i wcześniejszej dzielnicy żydowskiej (jednego z największych skupisk Żydów na świecie) Muzeum ma w odróżnieniu od innych słynnych instytucji poświęconych żydowskiej kulturze (jak Yad Vashem w Jerozolimie czy Holocaust Memorial Museum w Waszyngtonie) pokazywać przede wszystkim to, jak Żydzi żyli – być „podróżą, do niezwykłego świata, który wbrew pozorom nie należy wcale do przeszłości”.

Źródło: <http://culture.pl/pl/miejsce/muzeum-historii-zydow-polskich-polin>

2. Muzeum Śląskie (Katowice)

Projektant – 1929 r. Karol Schayer; Dziś: Austriackie biuro Riegler Riewe Architekten
Utworzenie Muzeum Śląskiego wiązało się ściśle z powołaniem w 1924 roku Towarzystwa Muzeum Ziemi Śląskiej, którego zadaniem było gromadzenie pamiątek kultury materialnej i duchowej wytworzonych na Śląsku. Oficjalnie Muzeum Śląskie rozpoczęło swoją działalność dnia 23 stycznia 1929 roku, a już w maju tego samego roku udostępniono pierwsze wystawy, które były eksponowane na piątym piętrze gmachu Urzędu Wojewódzkiego i Sejmu Śląskiego. Pierwszym dyrektorem muzeum był Tadeusz Dobrowolski. Jako organizator i autor koncepcji programowej instytucji rozpoczął gromadzenie pierwszych eksponatów, w tym: stroi ludowych, wyrobów rzemiosła artystycznego, obrazów oraz kolekcji sztuki sakralnej.
Rok 1936 to początek budowy jednego z najnowo-

czeńszych w ówczesnej Europie gmachu Muzeum Śląskiego, którego autorem był Karol Schayer. Niestety, mimo zakończenia prac budowlanych w 1939 roku, budynek nie doczekał się oficjalnego otwarcia. Zakończenie prac zbiegło się z wybuchem II wojny światowej i zamiast otwarcia była grabież symbolu polskości dokonana przez hitlerowców. Część zbiorów, którą udało się ocalić przed zniszczeniem przewieziono do Landesmuseum w Bytomiu, dzisiejszego Muzeum Górnośląskiego.

Źródło: <http://www.muzeumslaskie.pl/o-muzeum-powstanie-1929.php>

3. Muzeum Sztuki Współczesnej (Kraków)

Projektanci: włoscy architekci, Claudio Nardi we współpracy z Leonardo Marią Proli i Annalisą Tronci. Autor projektu Muzeum, Claudio Nardi, z typowo włoskim podejściem do architektury starał się nawiązać do zastanego kontekstu urbanistycznego, podkreślając kulturowy charakter miejsca. Nowy obiekt miał przede wszystkim wkomponować się w otoczenie, nie stanowić wyróżniającego się i odstającego od reszty punktu w przestrzeni miasta. Aby uzyskać ten efekt, część nowego budynku została „zatopiona” w terenie, stając się niewidoczna. Charakterystyczny przemysłowy dach szedowy istniejących hal fabrycznych, który stał się wiodącym elementem wizualnym całości przedsięwzięcia, został przedłużony na konstrukcję nowego budynku, nadając w ten sposób architektoniczną jedność całemu kompleksowi oraz podkreślając ciągłość pomiędzy tym, co istniało tu wcześniej, a nowoczesnością.

Źródło: <https://www.mocak.pl/budynek>

4. Filharmonia Szczecińska (Szczecin)

Projektanci: Estudio Barozzi Veiga, czyli hiszpańsko-włoski duet architektoniczny
Filharmonia im. M. Karłowicza w Szczecinie to nowoczesna instytucja czerpiąca z tradycji muzycznych swojego miasta i całej Polski. Stoi dokładnie w tym samym miejscu, w którym 130 lat temu odbył się pierwszy koncert w Konzerthausie – kulturalnym centrum dawnego Szczecina, czyli u zbiegu ulic Matejki i Małopolskiej. Sąsiaduje z przedwojennym budynkiem Policji, oraz właśnie budowanym nowym oddziałem Muzeum Narodowego w Szczecinie Centrum Dialogu

„Przełomy” projektu KWK Promes Roberta Koniecznego. Budynek Filharmonii nie pozwala pozostać obojętnym i na długo nie daje o sobie zapomnieć.

Źródło: <http://culture.pl/pl/artukul/filharmonia-w-szczecinie-wierzcholek-gory-lodowej>

5. Teatr Szekspirowski (Gdańsk)

Projektant: Renato Rizzi

Najpierw wchodzimy do wnętrza eleganckiej szkatuły w kolorze antracytu, a dopiero później do delikatnego, drewnianego elżbietańskiego teatru. Po lewej wąska uliczka, dziedziniec i kilka zacienionych zaułków. Jasne kamienne schody prowadzą widzów na przypominające gotyckie kościoły tarasy z ciemnej cegły, które jednocześnie są ścieżkami spacerowymi z widokiem na panoramę Gdańska, i starsze o siedem wieków pozostałości murów obronnych. (...) Nowoczesna, wielofunkcyjna bryła z ponad 620 tysięcy ręcznie formowanych cegieł jednych zachwyca, inni uważają, że zaburza linię architektoniczną gdańskiej Starówki. Recenzje widzów są skrajne i żywiołowe, zupełnie tak, jak w oryginalnych elżbietańskich widowiskach. Znamcy architektury twierdzą, że Włoch w swojej śmiałej wizji wykroczył poza epokę i zaprezentował coś, czego w architekturze jeszcze nie było.

Źródło: <http://culture.pl/pl/artukul/wielkie-otwarcie-gdanskiego-teatru-szekspirowskiego>

6. Zamek Królewski na Wawelu (Kraków)

– nagrobki Zygmunta Augusta i Anny Jagiellonki oraz ołtarz

Projektanci: Berrecci, Santi Gucci, Hans Dürer

Nagrobki Zygmunta

Pierwotnie w arkadowej wnęce znajdował się jedynie nagrobek Zygmunta I Starego, który powstał jeszcze za jego życia (zm. 1548). Po śmierci Zygmunta II Augusta sarkofag ten podniesiono, umieszczając pod nim rzeźbioną trumnę z posągami ostatniego z Jagiellonów, fundacji siostry, Anny. Posąg Zygmunta Starego w pozycji budzącego się ze snu wykonał (a niewątpliwie zaprojektował) sam Berrecci. Posąg Zygmunta Augusta rzeźbił Santi Gucci. Nagrobny pomnik stał się wzorem dla wielu nagrobków magnackich i szlacheckich w Polsce, jego wpływy znaleźć można również na innych nagrobkach w katedrze.

SCENARIUSZ 2

Ołtarz

Ufundowany przez Zygmunta Starego otwierany ołtarz jest dziełem zbiorowym artystów norymberskich z lat 1531–1538, wykonanym według ogólnego projektu Hansa Dürera. Płaskorzeźby otwartego ołtarza, ze scenami z życia Marii, wykuł w srebrze Melchior Baier przy pomocy odlewów Pankracego Labenwolfa, wykonanych w oparciu o drewniane modele Piotra Flötnera. Skrzydła zamkniętego ołtarza, ze scenami Męki Pańskiej malował Georg Pencz.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Kaplica_Zygmuntowska_na_Wawelu

7. Muzeum Fryderyka Chopina (Warszawa)

Projektant: Tylman z Gameren (Holender)

Misją Muzeum Fryderyka Chopina jest kultywowanie pamięci wielkiego Kompozytora oraz udostępnienie wiedzy na temat jego życia i twórczości szerokiemu gronu odbiorców. Celem Muzeum jest gromadzenie i przekazywanie najwyższej jakości wiedzy oraz doświadczeń artystycznych, których indywidualny wybór będzie zależał od widza. Innowacyjna forma zwiedzania oparta będzie na interakcji z publicznością i natychmiastowej reakcji na indywidualne potrzeby zwiedzających.

Źródło: <http://chopin.museum/pl/about/us>

8. Hala Stulecia (Wrocław)

Projektant: Max Berg

Pierwsze prace nad Halą Stulecia (polegające na zagospodarowaniu placu budowy) rozpoczęły się w maju 1911 roku. (...) Żelbet – lekki i sprężysty materiał, mimo znakomitych parametrów technicznych, budził obawy w epoce Berga. Stal posiadała swoją wartość – mierzalną w wadze. Stalowe konstrukcje, mimo olbrzymiego ciężaru i znacznych kosztów, cieszyły się zaufaniem budowniczych. Obawiano się chwili, gdy hala stanąć będzie musiała o własnych siłach, kiedy usunięte zostaną wszystkie rusztowania. Strach robotników odpowiedzialnych za prowadzenie budowy przeszedł w zdumienie, kiedy Berg wyszedł na ulicę, prosząc przypadkowego przechodnia, by w zamian za złotą markę pomógł architektowi w odkręceniu śruby pierwszego szalunku. W chwili tej żelbet – zbrojony beton, rozpoczął erę triumfu w budownictwie i architekturze. (...) Hala Stulecia została wzniesiona zaledwie w 14 miesięcy. Dzięki wykorzystaniu dwóch

wież, które poruszały się po torach położonych wokół budynku tempo prac było nadzwyczaj wysokie. Zasilane elektrycznie wieże – połączone linami ze szczytem wierzchołka wznoszonej konstrukcji – tworzyły rozpiętą nad rusztowaniem kolejkę linową o udźwigu do 2500 kg.

Źródło: <http://halastulecia.pl/o-hali/historia-hali/budowa-hali/>

9. Pałac Kultury (Warszawa)

Architekt: Lew Rudniew

Położenie: Plac Defilad 1, Warszawa, Polska

Czas powstania: 1 maja 1952 – rozpoczęcie budowy 21 lipca 1955 r. – zakończenie budowy. 21 lipca 2015 roku Pałac Kultury i Nauki skończył 60 lat!!!

Materiały: stal, beton, cegła, ceramika, kamień, drewno

Wysokość: 237 m – ze wspornikiem antenowym, stanowiącym integralną część iglicy, dodanym w 1994 r. 187,68 m – bez iglicy

Powierzchnia: 123 084 m² (1 324 876 ft²) 817 000 m³ (28 840 100 ft³) – kubatura

Źródło: <http://www.pkin.pl/historia-palacu/>
Źródło całego załącznika: <http://culture.pl/pl/artykul/przewodnik-po-polskiej-architekturze>

Załącznik 6**Opisy potraw**

Barszcz ukraiński – zupa zaprawiana, w której skład wchodzi buraki, kapusta świeża oraz ziemniaki pokrojone w słupki. Może zawierać kawałki gotowanego mięsa (wołowiny lub wieprzowiny). W Polsce do barszczu ukraińskiego dodaje się również fasolę lub grzyby; na Ukrainie barszcz z fasolą nazywają „barszczem czernihowskim” (ukr. борщ чернігівський, borszcz czernihowski). Podstawową cechą, która wyróżnia barszcz ukraiński spośród innych barszczy (przygotowywanych na Ukrainie), jest dodany do receptury czosnek oraz podawanie go z pampuszkami (małymi bułeczkami), polanymi zimnym sosem czosnkowym.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Barszcz_ukrai%C5%84ski

Ryba po grecku – podawana na ciepło lub zimno potrawa, na którą składają się smażone kawałki lub filety rybne w sosie warzywnym. Podstawowymi skład-

nikami sosu są najczęściej tarte: marchew, pietruszka i seler, cebula oraz koncentrat pomidorowy smażone na oleju, a następnie duszone z dodatkiem wody, soli, pieprzu i przypraw (tradycyjnie ziela angielskiego i liścia laurowego oraz czasem innych). Po usmażeniu ryby, krótko dusi się ją w uduszonych wcześniej warzywach.

Ryba duszona w podduszonej uprzednio poszatkowanej włoszczyźnie i cebuli nazywana była rybą po żydowsku.

Ryba po grecku bywa podawana w Polsce na kolację wigilijną. Podobnym daniem w Grecji jest „Psari Plaki”.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ryba_po_grecku

Fasolka po bretońsku – danie, które zawiera fasolę gotowaną lub duszoną z sosem pomidorowym wraz z dodatkami. Jest to jedno z najbardziej popularnych dań w kuchni polskiej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Fasolka_po_breto%C5%84sku

Sałatka grecka – tradycyjna sałatka kuchni greckiej, podawana w różnych wariantach, znana i jada na całym świecie. W wersji z Grecji: grubo pokrojone pomidory i ogórki, czerwona cebula w plastrach, zielona, słodka papryka w plastrach, oliwa, ser feta (w lokalach – w plastrze, feta po grecku – plaster), oliwki brązowe, czasem także zielone, niekiedy dodaje się kapary, anchois, oraz – jako przyprawę – oregano. Sałatka ta w różnych wariantach (np. z sałatą, octem winnym, serem feta pokrojonym w kostkę) jest serwowana powszechnie, także w restauracjach typu fast-food.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Sa%C5%82atka_grecka

Tatar – potrawa (zazwyczaj jako przystawka) przyrządzana ze skrobanego, mielonego lub drobno siekanego mięsa wołowego, żółtek jaj, cebuli, oleju i przypraw (soli, pieprzu oraz opcjonalnie Maggi). Nieobowiązkowymi dodatkami są grzyby marynowane, ogórki (kiszzone lub konserwowe) lub sardynki w oleju. Mięso przeznaczone na befsztyk tatarski powinno być chude – najlepiej nadaje się do tego polędwica – a także miękkie i świeże. Tatara spożywa się na surowo, bez obróbki termicznej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Befszyk_tatarski

Nazwa potrawy jest prawdopodobnie wynikiem skojarzenia – w XVI-XVII wieku pałaszowanie surowego mięsa uznawano za przejaw dzikości, czyli cechy, którą wiązano przez wieki z tatarskimi hordami. Według innej wersji nazwę zawdzięczamy ojczyźnie potraw z siekaną wołowiną, czyli Francji. Już w XIX wieku popularnym daniem serwowanym przez słynne paryskie restauracje był bowiem „steak tartare”.

Źródło: <http://kuchnia.wp.pl/kat,1037881,title,Co-powinnismy-wiedziec-o-tatarze,wid,17113672,wiadomosc.html?icaid=1181f0>

Włoszczyzna – zestaw warzyw sprzedawany w sklepach i na straganach, służący jako uniwersalny zbiór składników roślinnych do przygotowania niektórych zup (np. zupa jarzynowa, rosół) w tak zwanych pęczkach (w siatce lub złączone recepturką).

Na włoszczyznę składają się porcje następujących roślin: korzenie marchwi, pietruszki, selera, oraz liście pora. W niektórych regionach dodawane są liście kapusty włoskiej a czasem również nać pietruszki.

Wiele warzyw zostało sprowadzonych do Polski z Włoch przez królową Bonę, stąd wzięła się nazwa włoszczyzny.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82oszczyzna>

SCENARIUSZ 3

„Elementy polskiej kultury ludowej”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć:

- flipczart,
- flamastry do flipczartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki.

Cele:

- zapoznanie uczestników z pojęciem kultury ludowej,
- rozróżnienie kultury masowej od kultury ludowej,
- wskazanie przejawów kultury ludowej w życiu codziennym.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego oraz prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita wszystkich uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu, warto z grupą zawrzeć kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, aby:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100% w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiadają uczestnicy, np.:

- jesteśmy tolerancyjni wobec siebie – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Ciebie / Was być tolerancyjnym, Kiedy wiesz / wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”.

3. Uściski dłoni – 5 minut

Prowadzący tasuje karteczki z cyframi i rozdaje je uczestnikom. Każda karteczka w talii ma swoją parę. Cyfra podana na karteczce wskazuje, ile razy należy potrząsnąć dłonią napotkanej osoby. Uczestnicy rozchodzą się po sali i ściskają dłonie wszystkich napotkanych osób. Po liczbie potrząśnień dłoni rozpoznają swoich partnerów. Powitania trwają tak długo, dopóki nie odnajdą się wszystkie pary.

4. Przedstawienie się uczestników – 15 minut

Uczestnicy w parach, które powstały w poprzednim ćwiczeniu, mają przeprowadzić krótkie rozmowy (wywiady). Zadaniem każdego uczestnika jest podać swojemu partnerowi przynajmniej 10 informacji o sobie. Druga osoba z pary słucha wypowiedzi partnera, może też notować informacje, które słyszy. Następnie role się odwracają. Kiedy obie osoby się wypowiedzą, prowadzący daje uczestnikom 5 minut na narysowanie loga swojego partnera, które zobrazuje jego osobę. Później na forum uczestnicy opowiadają czego się dowiedzieli i co zapamiętali o swoim partnerze; prezentują też narysowane logo.

Przykładowe informacje, o które można pytać:

- Skąd pochodzisz?
- Jak długo jesteś w Polsce?
- Co robisz w Polsce?
- W jakim miejscu w Poznaniu najchętniej spotykasz się ze znajomymi?
- Które polskie danie chętnie przygotowałbyś w swoim kraju?
- Podczas pobytu w Polsce cieszysz się...
- Jakie jest Twoje hobby?
- Zawsze marzyłem/marzyłam o....
- Przedmiot, z którym się nigdy nie rozstaje to..., ponieważ...

SCENARIUSZ 3

Część II

Kultura ludowa

5. Burza mózgów – 10 minut

Uczestnicy mają za zadanie wspólnie wypisać wszystkie skojarzenia na temat hasła „kultura ludowa”. Następnie razem odczytują efekty swojej pracy, a prowadzący, korzystając z Załącznika 1, podaje definicję kultury ludowej.

6. Wybierz i dopasuj – 30 minut

Prowadzący rozkłada przed uczestnikami obrazki, na których przedstawione są elementy kultury ludowej oraz obrazki z wytworami kultury masowej – przynajmniej po 7 z każdego obszaru. Uczestnicy mają za zadanie wspólnie podzielić wymieszane obrazki na poszczególne obszary: kulturę ludową i kulturę masową.

Następnie prowadzący omawia wraz z uczestnikami wszystkie zdjęcia/obrazy związane z kulturą ludową.

Ważne!

Istotne jest, aby obrazki/zdjęcia przedstawiały różne przejawy kultury ludowej, np. strój ludowy, drewniane zabawki, palenie zniczy na cmentarzu, topienie Marzanny. Ważne jest, aby przedstawione obrazy ukazywały różnorodność kultury ludowej. Prowadzący może też wykorzystać zdjęcia lub inne materiały, które przedstawiają połączenie kultury ludowej z kulturą współczesną np. trampki z wyhaftowanym wzorem ludowym.

7. Podsumowanie – 15 minut

Po omówieniu wcześniejszych przejawów kultury ludowej prowadzący zaprasza uczestników do dyskusji i refleksji:

- Czy uczestnicy mieli okazję spotkać się już z kulturą ludową?
- Jeśli tak, to gdzie to było?
- Co ich najbardziej zaskoczyło?
- Czy mają pytania dotyczące polskich tradycji, obrzędów?
- Jakie są obyczaje i tradycje w krajach z których pochodzą? Które z nich są dla uczestników zajęć szczególnie ważne i kultywują je w Polsce?

Warto wspomnieć o kulturze ludowej w czasie PRL-u. Wielki wpływ m.in. na komercjalizację sztuki ludowej miała w czasach PRL-u „Cepelia” – działalność „Cepelii” jest dyskusyjna. Z jednej strony niewątpliwie wspierała, opiekowała się i motywowała twórców, ale też doprowadzała do różnego rodzaju deformacji, np. ustalając i narzucając sztywne „kanyony” ludowości. Kultura ludowa w okresie PRL-u często traktowana była jako „ozdoba” panującego ustroju.

Źródło: http://nck.pl/media/attachments/302604/kultura_ludowa.pdf

Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego (CPLiA), „Cepelia” – centralny związek spółdzielni rękodzieła, który prowadził placówki handlowe zajmujące się zbytem towarów produkowanych w zrzeszonych spółdzielniach, wykonywanych bądź inspirowanych twórczością polskich artystów ludowych.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Cepelia_\(CPLiA\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Cepelia_(CPLiA))

8. Przerwa – 10 minut

9. Zróżnicowanie kultury ludowej w Polsce

Etap 1. – 5 minut

Prowadzący pokazuje uczestnikom mapę prezentującą różnorodność kultury ludowej w Polsce i jej regionalne zróżnicowanie (Załącznik 2). Mapa będzie potrzebna również do kolejnego zadania.

Etap 2. Stroje ludowe – 10 minut

Zapoznanie uczestników ze strojem ludowym. Uczestnicy otrzymują zdjęcia różnych polskich strojów ludowych (wraz z podpisem) i próbują je dopasować do właściwego regionu na mapie.

10. Omówienie – 10 minut

Prowadzący zaprasza uczestników do dyskusji i refleksji:

- Czy w Waszym kraju również występują stroje ludowe?
- Jak one wyglądają?
- Czy są podobne do tych z Polski?

- Kiedy zakłada się u Was stroje ludowe?

11. Tańce i muzyka ludowa – 20 minut

Prowadzący zapoznaje uczestników z tańcami narodowymi (ludowymi) Polski (Załącznik 3).

- Oberek
- Mazur
- Polonez
- Krakowiak
- Kujawiak

Po odczytaniu i zapoznaniu z opisem tańców ludowych prowadzący powinien skorzystać z dostępnych w Internecie nagrań, przedstawiających polskie tańce narodowe. Pokazując materiały prowadzący może również przypomnieć sobie z uczestnikami stroje ludowe, w które są ubrani tancerze, oraz zaprezentować Polskie zespoły ludowe znane nie tylko w naszym kraju, np. Mazowsze.

Po obejrzeniu materiałów prowadzący zaprasza uczestników do dobrania się w pary i nauki jednego z tańców narodowych, jakim jest polonez.

12. Podsumowanie – 10 minut

Prowadzący na flipczarce zapisuje informacje, które mogą pomóc uczestnikom w bliższym poznaniu kultury ludowej w Polsce.

W Wielkopolsce znajduje się kilka miejsc związanych z kulturą ludową:

- Muzeum Etnograficzne w Poznaniu.

Źródło: <http://www.mnp.art.pl/muzeum/oddzialy/muzeum-etnograficzne/>

- Wielkopolski Park Etnograficzny w Dziekanowicach

Źródło: <http://www.lednicamuzeum.pl/strona,wielkopolski-park-etnograficzny-1.html>

- Muzeum w Szreniawie

Źródło: <http://www.muzeum-szreniawa.pl/imuzeum/web/app.php/vortal/>

- Puszcza w Zielonce

Źródło: <http://www.puszcza-zielonka.pl/>

Część III ZAKOŃCZENIE

13. Podsumowanie – 15 minut

Uczestnicy siadają w kole razem z prowadzącym. Prowadzący zaprasza uczestników do dokończenia zdania: Gdybym miał opowiedzieć o dzisiejszych warsztatach swojemu przyjacielowi, powiedziałbym mu...

SCENARIUSZ 3

Załączniki

Załącznik 1

Kultura ludowa

Nieoderwanym elementem życia wsi była kultura tworzona przez chłopów dla zaspokojenia ich potrzeb. Kulturę ludową można rozumieć zatem jako szeroko pojęte życie i gospodarowanie na wsi. Według Ksawerego Piwockiego w każdym społeczeństwie klasowym występują dwa różne nurty kultury. Pierwszy związany z ludem oraz drugi związany z wyższą klasą społeczną. W przeciwieństwie do kultury elitarniej, kultura ludowa jest zróżnicowana regionalnie, co jest następstwem izolacji przestrzennej w jakiej znajdowały się lokalne wspólnoty.

Krótką, ale mocną definicję podaje Jan Szczepański: „Kultura ludowa to wszystko to, co nie wyrasta samo przez się z przyrody, lecz powstaje dzięki pracy człowieka, co jest wytworem celowej refleksji i działalności ludzkiej”.

Kultura ludowa związana jest z tradycją, która tworzyła reguły życia wsi. Była źródłem artystycznym oraz skarbnicą form dla życia obyczajowego i obrzędowego. Autorytetem były starsze osoby, którzy stały na straży przyjętych zasad. Młodsze pokolenia próbowały wprowadzać innowacje, które mogły zaistnieć tylko wtedy, kiedy starszyzna wyraziła na to zgodę. Omawiając kulturę ludową wspomnieć należy o ludo-

wej religijności, charakteryzującej się synkretyzmem. Synkretyzm przejawiał się w łączeniu ze sobą elementów pogańskich z doktryną chrześcijańską, wiarą w świętość figur przedstawiających osoby święte oraz manifestowaniem własnej religijności w obrzędach. Mieszkańcy wsi na co dzień nie oddalali się daleko od swoich domostw. Wyjątkiem były pielgrzymki do centrów odpustowych, m.in. Częstochowy, Kalwarii Zebrzydowskiej i Wilna. Takie ograniczenie przestrzenne miało wpływ na izolację świadomościową mieszkańców wsi.

Źródło: <http://naludowo.pl/kultura-ludowa/co-to-jest-kultura-ludowa-chlopska-tradycjonalizm-cechy-definicja-lud-izolacja.html>

Kultura ludowa przejawia się w:

- obrzędach,
- tradycjach,
- języku,
- strojach,
- legendach, baśniach,
- grach, zabawach,
- tańcu,
- muzyce,
- wytworach artystycznych (biżuterii, haftach, serwetach obrusach, kowalstwie artystycznym, garncarstwie, instrumentach).

Załącznik 2

Regiony etnograficzne w Polsce

Załącznik 3

Polskie tańce ludowe (wybrane)

Oberek – polski taniec ludowy, o żywym tempie i skocznej melodii w rytmie nieparzystym; popularny na wsi w wielu regionach Polski, szczególnie lubiany na Mazowszu i Radomszczyźnie. W swoim naturalnym kontekście (zabawy, wesela) zaczął zanikać w II połowie XX wieku, obecnie tańczony wyjątkowo na weselach tylko przez starszych i na ich życzenie, pod warunkiem, że kapela weselna ma oberka w repertuarze, co zdarza się rzadko (częściej wtedy jest to skomponowany w mieście „oberek wilanowski”). Wytrawny tancerz zakładał się z muzykantami „kto kogo przetrzyma” i tańczył bez przerwy czasem dłużej niż pół godziny, zmieniając partnerki. W XIX wieku, w miastach i dworach tańczono oberka (z uwagi na to, że jest wykonywany w bardzo szybkim tempie) z poprzedzającym go polonezem, czyli tańcem „chodzonym” i następującym po nim wolniejszym – kujawiakiem. Oberek wywodzi się z Mazowsza.

Mazur – taniec pochodzący z Mazowsza. Cechy: tempo szybkie, akcentowane podskoki, żywy, „siar-

czysty”. Metrum 3/4 lub 3/8, dużo rytmów punktowanych, akcenty często na słabych częściach taktów.

Krakowiak – żywy, polski taniec ludowy z okolic Krakowa, zaliczany do polskich tańców narodowych, w metrum 2/4 i w charakterystycznym, synkopowanym rytmie. Nazwa tańca pochodzi z XVIII wieku i odnosiła się do grupy tańców posiadających własne lokalne nazwy: mijany, dreptany, ścigany, skalmierzak, przebiegany.

Polonez – *Polonaise* (fr.) – polski; nazywany pierwotnie chodzonym. Jest polskim tańcem dworskim, choć jego korzenie tkwią w muzyce ludowej. Cechy: dostojny, raczej powolny, akcent na raz, metrum 3/4, tempo umiarkowane i jednostajne.

Kujawiak – taniec pochodzący z Kujaw. Cechy: powolny, metrum 3/4. Najwolniejszy z tańców narodowych. Kolebany. Melodia utrzymana jest najczęściej w tonacji molowej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_t%C5%84ce_narodowe

SCENARIUSZ 4

„Polska na liście UNESCO”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć:

- flipchart,
- flamastry do flipchartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki,
- zdjęcia obiektów zaliczonych do listy materialnego dziedzictwa UNESCO,
- mapa Polski,
- balony.

Cele:

- zapoznanie uczestników ze sobą – integracja, wzajemnie poznanie się,
- zapoznanie uczestników ze skrótem UNESCO, historią i genezą powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury,
- zapoznanie uczestników z polskimi obiektami na liście UNESCO,
- dyskusja z uczestnikami na temat obiektów z ich krajów, znajdujących się na liście UNESCO.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego oraz prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu, warto z grupą zawrzeć kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, aby:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100 % w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiadają uczestnicy, np.:

- jesteśmy tolerancyjni wobec siebie – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Was być tolerancyjnym, Kiedy wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”.

3. Jarmark – 10 minut

Uczestnicy otrzymują po jednym balonie. Zadaniem każdej osoby jest nadmuchiwanie go i podpisanie swoim imieniem. Gdy wszystkie balony są już gotowe, prowadzący puszcza muzykę, a uczestnicy zaczynają podbijać balony do góry. Podczas ćwiczenia nie trzeba pilnować swojego balonu – ważne jest to, aby żaden nie spadł na ziemię. Kiedy muzyka milknie, każdy łapie jeden balon, szuka jego właściciela i ma za zadanie czegoś się o nim dowiedzieć.

Przykładowe pytania jakie można zadać właścicielowi balona:

- Jak długo mieszkasz w Poznaniu?
- Dlaczego przyjechałeś/aś do Polski?
- Jak Ci się mieszka w Polsce, Poznaniu?
- Co Ci się najbardziej podoba w Poznaniu?
- Czy jest miejsce w Polsce / Poznaniu, który przypomina Ci miejsce, z którego pochodzisz?

4. Twój ruch – 10 minut

Uczestnicy stoją w kole. Każdy z uczestników podaje swoje imię i gest, ruch lub rytm, który będzie go charakteryzował, np. Grzegorz (podskakuje dwa razy do góry i robi obrót w prawo). Każdy uczestnik szuka dla siebie niepowtarzalnego ruchu. Ważne jest to, aby po przedstawieniu się każdej osoby wszyscy powtórzyli jej ruch w celu jego zapamiętania. Kiedy wszyscy się przedstawiają, uczestnicy zaczynają chodzić po sali, w dowolnym kierunku i tempie. Prowadzący wykrzykuje wybrane przez siebie imię jednego z uczestników. Zadaniem grupy jest ustawić się w kole (osoba wywołana stoi pośrodku), wykrzyknąć razem imię osoby znajdującej się w środku, a następnie powtórzyć jej charakterystyczny ruch.

5. Kto tak, jak ja... – 15 minut

Uczestnicy otrzymują kartkę z 10 hasłami, które zaczynają się od słów „Kto tak, jak ja...”. Zadaniem każdego jest dokończyć zdania, znaleźć osoby, które mają podobnie i dopisać ich imiona obok zdań. Uwaga, nie chodzi wyłącznie o wypełnienie pustych pól, istotne jest też, aby uczestnicy porozmawiali ze sobą o sprawach, które ich łączą.

SCENARIUSZ 4

Przykładowe propozycje zdań:

- Kto tak jak ja, lubi...
- Kto tak, jak ja chce...
- Kto tak, jak ja marzy o...
- Kto tak, jak ja szuka...
- Kto tak, jak ja podziwia...
- Kto tak, jak ja słucha...
- Kto tak, jak ja docenia...
- Kto tak, jak ja nie może się obejść bez...
- Kto tak, jak ja lubi mieć zawsze przy sobie...
- Kto tak, jak ja czuje się lepiej, gdy...

6. Przerwa – 15 minut

Część II

Polska na liście UNESCO (Materialne Dziedzictwo)

7. Krzyżówka – 20 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na mniejsze grupy (3-4 osobowe). Każda z grup otrzymuje opis tego czym jest UNESCO – najważniejsze informacje (Załącznik 1). Grupy mają za zadanie na podstawie otrzymanego tekstu ułożyć krzyżówki, w których hasłem jest skrót UNESCO. Po zakończeniu prac wszystkie grupy prezentują efekty swoich działań.

8. Dziedzictwo materialne Polski – 60 minut

Uczestnicy dobierają się w pary. Każda para losuje kartki z nazwami miejsc znajdujących się na Światowej Liście UNESCO (Załącznik 2). Następnie na wywieszanej mapie Polski odnajdują i zaznaczają lokalizację wylosowanych miejsc – 10 minut.

Kolejnym zadaniem par jest określenie (przy pomocy internetu) odległości między wylosowanym miejscem, a Poznaniem i zapisanie jej na strzałce, prowadzącej od Poznania do tego miejsca – 10 minut. Następnym etapem jest znalezienie wśród rozsypanki zdjęć i opisów pasujących do wylosowanych haseł (Załącznik 3). Wszystkie materiały pary nakleją na jednej kartce (flipczartu lub innego rozmiaru – w zależności od rozmiaru przygotowanych wcze-

śniej materiałów) – 10 minut.

Każda para na kartce A4 przygotowuje rebus, którego rozwiązaniem jest nazwa obiektu ze Światowej Liście UNESCO, wylosowanego na początku ćwiczenia. Po jego przygotowaniu uczestnicy wykonują z kartek samolot i ozdabiają go w wybrany przez siebie sposób. Następnie uczestnicy rzucają swoje samoloty tak aby się wymieszały. Na znak prowadzącego każda para wybiera samolot, który nie został przez nią wykonany i rozwiązuje znajdujący się na nim rebus. Wszystkie przygotowane podczas zajęć prace zostają zaprezentowane i przywieszane na ścianie.

9. Podsumowanie – 15 minut

Czy znaliście któreś z wymienionych miejsc?
Czy mieliście możliwość być w którymś z tych miejsc?
Jakie obiekty w Waszych krajach są wpisane na Listę UNESCO?
Odwiedzaliście te miejsca?
Jakie obiekty z Polski / świata powinny Waszym zdaniem znaleźć się na tej liście?

9. Przerwa – 15 minut

Część III

Zakończenie

10. Podsumowanie – 15 minut

Uczestnicy siadają w kole razem z prowadzącym. Prowadzący prezentuje uczestnikom 3 flipczarty (Załącznik 4) – każdy obraz na innym flipczarcie. Prosi uczestników o wypisanie na karteczkach przylepnych swoich opinii/komentarzy do każdego flipczar-

tu. Na koniec odczytywane są wszystkie informacje z karteczek i w razie niejasności omawiane.

Załączniki

Załącznik 1

UNESCO (ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; łac. unesco – łączyć się w jedno) – organizacja wyspecjalizowana ONZ, której podstawowym celem jest wspieranie współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury, sztuki i nauki, a także wzbudzanie szacunku dla praw człowieka, bez względu na kolor skóry, status społeczny i religię.

Dziełem UNESCO jest Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty.

Siedziba UNESCO mieści się przy place de Fontenoy 7/9 w 7. dzielnicy Paryża.

Program działalności UNESCO obejmuje dwa zasadnicze działy:

- działania na rzecz rozwoju nauki i kultury,
- udzielanie pomocy materialnej, technicznej i kadrowej w organizowaniu oświaty.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/wiki/UNESCO>

UNESCO jest organizacją multilateralną koordynującą działania służące rozwojowi międzynarodowej współpracy kulturalnej, oświatowej oraz naukowej. Tworząc standardy współpracy poprzez ustanawianie prawa międzynarodowego w wymienionych dziedzinach oraz mobilizując społeczność międzynarodową dla wspólnych działań, realizuje cele polityki, którą nazwalibyśmy dzisiaj public diplomacy. Wychodząc z założenia, że pokój to nie tylko stan braku wojny, Organizacja aktywnie zabiega o rozwijanie kultury pokoju w świecie. Wymaga to zaangażowania ze strony państw, współpracy różnych instytucji i wdrożenia programów, ale przede wszystkim zaangażowania ludzi, którzy są wolni od uprzedzeń, chęci rewanżu i nie powoduje nimi strach, lecz międzyludzka solidarność. Zakładając również, że pokój jest wyborem, który opiera się na poszanowaniu odmienności i nie jest możliwy bez dialogu, UNESCO stało się promotorem dialogu pomiędzy narodami i cywilizacjami. Organizacja wspiera wymianę doświadczeń, której celem jest trwały rozwój, oparty na założeniu, że kolejne pokolenia będą mogły korzystać z dziedzictwa, które jest udziałem współczesnych ludzi.

Równie ważne dla UNESCO są działania w dziedzinie edukacji. Ich celem jest uświadamianie, że prawo do edukacji jest podstawowym prawem człowieka. Pokrewnym celem jest poprawa jakości edukacji oraz wspieranie doświadczeń, innowacyjności i dialogu. W dziedzinie edukacji program Edukacja dla Wszystkich, (Education for All) jest od 1990 (daty Światowej Konferencji w Jomtien) głównym programem edukacyjnym UNESCO. W roku 2000, podsumowując dziesięciolecie realizacji programu na Światowym Forum Edukacyjnym w Dakarze, stwierdzono że mimo postępu w wielu dziedzinach, problemy związane z zapewnieniem wszystkim, niezależnie od wieku, płci, rasy i narodowości, dostępu do edukacji na prawdziwie wysokim poziomie, pozostają nadal nierozwiązane.

Innym polem działania UNESCO jest współpraca naukowa, która dotyczy zarówno nauk ścisłych, humanistycznych, jak i nauk społecznych. UNESCO nie ustaje również w staraniach aby zapewnić równy dostęp do informacji we wszystkich krajach członkowskich.

Źródło: <http://www.unesco.pl/unesco/misja-unesco/>

Załącznik 2

Polskie obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

1. Stare Miasto w Krakowie (wpis w 1978 r.)

Wpis na podstawie kryterium IV: wybitny przykład typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

2. Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (wpis w 1978 r., 2013 r.)

Wpis na podstawie kryterium IV: wybitne przykłady typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

3. Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (wpis w 1979 r.)

Wpis na podstawie kryterium VI: powiązany w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub

SCENARIUSZ 4

żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu.

4. Puszcza Białowieska (w 1979 r. na Listę Światowego Dziedzictwa została wpisana część obszaru Białowieskiego Parku Narodowego. Białoruska część Puszczy Białowieskiej została wpisana w 1992 r. jako rozszerzenie wpisu).

Wpisana na podstawie kryterium IX: stanowi wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla trwających procesów ekologicznych i biologicznych istotnych w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zespołów zwierzęcych i roślinnych lądowych, słodkowodnych, nadbrzeżnych i morskich;

Wpisana na podstawie kryterium X: obejmuje siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody.

5. Stare Miasto w Warszawie (wpis w 1980 r.)

Wpisane na podstawie kryterium II: ukazuje znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu.

Wpisane na podstawie kryterium VI: jest powiązane w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu.

6. Stare Miasto w Zamościu (wpis w 1992 r.)

Wpisane na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

7. Średniowieczny zespół miejski Torunia (wpis w 1997 r.)

Wpisany na podstawie kryterium II: ukazuje znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk

monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu.

Wpisany na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

8. Zamek krzyżacki w Malborku (wpisany w 1997 r.)

Wpisany na podstawie kryterium II: ukazuje znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu.

Wpisany na podstawie kryterium III: niesie unikalne, lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej.

Wpisany na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

9. Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy (wpis w 1999 r.)

Wpisana na podstawie kryterium II: ukazuje znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu.

Wpisana na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

10. Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy (wpis w 2001 r.)

Wpisane na podstawie kryterium III: niesie unikalne, lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej.

Wpisane na podstawie kryterium IV: są wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

Wpisane na podstawie kryterium VI: są powiązane w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu. (Komitet jest zdania, że kryterium to powinno być stosowane na ogół łącznie z innymi kryteriami).

11. Drewniane kościoły południowej Małopolski – Binarowa, Blizne, Dębno, Haczów, Lipnica Murowana, Sękowa (wpis w 2003 r.)

Wpisane na podstawie kryterium III: niosą unikalne lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej.

Wpisane na podstawie kryterium IV: są wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

12. Park Mużakowski (wpis w 2004 r.)

Wpisany na podstawie kryterium I: stanowi wybitne dzieło twórczego geniuszu człowieka.

Wpisany na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

13. Hala Stulecia we Wrocławiu (wpis w 2006 r.)

Wpisana na podstawie kryterium I: stanowi wybitne dzieło twórczego geniuszu człowieka.

Wpisana na podstawie kryterium II: ukazuje znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu.

Wpisana na podstawie kryterium IV: jest wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

14. Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis w 2013 r.)

Wpisane na podstawie kryterium III: niosą unikalne lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieist-

niejącej.

Wpisane na podstawie kryterium IV: są wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości.

Źródło: <http://www.unesco.pl>

Załącznik 3

Opis miejsc wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

1. Stare Miasto w Krakowie

Stare Miasto Krakowa, dawnej stolicy Polski, rozciąga się u stóp Zamku Królewskiego na Wawelu. XIII-wieczne miasto kupieckie posiada największy w Europie rynek, liczne zabytkowe kamienice oraz bogato wyposażone pałace i kościoły. O świetnej przeszłości Krakowa świadczą fragmenty XIV-wiecznych murów miejskich, położona na południu miasta średniowieczna dzielnica Kazimierz, z zabytkowymi synagogami, Uniwersytet Jagielloński oraz katedra gotycka, w której pochowani są królowie Polski.

2. Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni

Pokłady soli kamiennej w Wieliczce eksploatowane są od XIII w. Kopalnia rozciąga się na 9 poziomach i liczy 360 km chodników, w których znajdują się wyrzeźbione w soli ołtarze, posągi i inne dzieła sztuki, etapy pasjonującej pielgrzymki ku przeszłości tego zakrojonego na szeroką skalę przedsięwzięcia przemysłowego. Kopalnia Soli w Wieliczce została wpisana w 1978 r. W 2013 r. wpis rozszerzono o wielicki Zamek Żupny.

Strefę zabytkową Kopalni w Bochni, wpisanej w 2013 r., stanowią 3 szyby: Sutoris (z połowy XIII w.), Campi (z połowy XVI w.) i Trinitatis (z początku XX w.) oraz 9 poziomów, usytuowanych pod powierzchnią. Cenną spuścizną kultury duchowej bocheńskich górników stanowią podziemne kaplice i miejsca kultu religijnego.

3. Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)

Ogrodzenia, druty kolczaste, wieże strażnicze, baraki, szubienice, komory gazowe oraz krematoria świadczą o warunkach w jakich odbywało się hitlerowskie ludobójstwo na terenie dawnego obozu

SCENARIUSZ 4

koncentracyjnego i obozu zagłady Auschwitz-Birkenau, największego w III Rzeszy. Badania historyczne wykazały, że w obozie tym, stanowiącym symbol okrucieństwa ludzi wobec ludzi w XX wieku, systematycznie głodzono, torturowano i wymordowano 1,5 miliona ludzi, w przeważającej części Żydów.

4. Puszcza Białowieska

Obiekt transgraniczny polsko-białoruski Puszcza Białowieska położona na terytorium Polski i Białorusi jest rozległą połącją pierwotnego lasu, w którym występują zarówno drzewa iglaste, jak i liściaste. Obszar wpisany rozciąga się na powierzchni liczącej 141 885 ha. Jest to miejsce unikalne z punktu widzenia zachowania różnorodności biologicznej. Występuje tu najliczniejsza populacja żubra europejskiego, gatunku, który symbolizuje Puszcze Białowieską.

W 1979 r. na Listę Światowego Dziedzictwa została wpisana część obszaru Białowieskiego Parku Narodowego. Białoruska część Puszczy Białowieskiej została wpisana w 1992 r. jako rozszerzenie wpisu. Od 1992 r. obie części Puszczy stanowią jeden obiekt transgraniczny. W 2014 roku miejsce Światowego Dziedzictwa zostało rozszerzone, przede wszystkim po stronie polskiej (z powierzchni 5.069 ha do 59.576,09 ha). Nastąpiła również zmiana nazwy (ang. Białowieża Forest, przedtem: Białowieża Forest/Belovezhskaya Pushcha) i zmiana kryteriów wpisu (poprzednio: kryterium VII).

5. Stare Miasto w Warszawie

W sierpniu 1944, w czasie Powstania Warszawskiego, przeszło 85% zabudowy Starego Miasta zostało zniszczone przez oddziały hitlerowskie. Po wojnie, z woli społeczeństwa, podjęto trwające pięć lat dzieło odbudowy, pieczołowicie restaurując kościoły, pałace oraz Rynek Starego Miasta. Jest to wyjątkowy przykład niemal całkowitej odbudowy zabytków pochodzących z nieprzerwanego ciągu historycznego, od XIII do XX wieku.

6. Stare Miasto w Zamościu

Miasto zostało założone w XVI wieku przez kanclerza Jana Zamoyskiego, na szlaku handlowym łączącym Europę Zachodnią i Północną z Morzem Czarnym. Zamość, wzorowany na włoskim modelu miasta ide-

alnego, zbudowany przez pochodzącego z Padwy architekta Bernardo Morandiego, stanowi doskonały przykład miasta renesansowego z końca XVI w., które zachowało pierwotny plan, fortyfikacje oraz liczne budowle, łączące włoskie i środkowoeuropejskie tradycje architektoniczne.

7. Średniowieczny zespół miejski Torunia

Toruń zawdzięcza swe początki Zakonowi Krzyżackiemu, który w połowie XIII w. zbudował tam zamek, mający służyć za bazę wypadową do podboju i ewangelizacji Prus. Miasto, należące do Hanzy, wkrótce zaczęło odgrywać istotną rolę handlową. O jego randze świadczą liczne okazałe, XIV i XV-wieczne budowle publiczne i prywatne (m.in. Dom Kopernika), wznoszące się na Starym i na Nowym Mieście.

8. Zamek krzyżacki w Malborku

XIII-wieczny, warowny klasztor Zakonu Krzyżackiego został znacznie rozbudowany i upiększony po 1309 roku, kiedy przeniesiono tu z Wenecji siedzibę Wielkiego Mistrza. Ten znakomity przykład średniowiecznego zamku ceglanego popadł następnie w ruinę, ale został pieczołowicie odrestaurowany na przełomie XIX i XX w. To właśnie w Malborku powstało wiele obowiązujących dzisiaj technik konserwatorskich. Po poważnych zniszczeniach w czasie II Wojny Światowej, zamek został ponownie odrestaurowany na podstawie szczegółowej dokumentacji opracowanej przez jego wcześniejszych konserwatorów.

9. Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy

W Kalwarii Zebrzydowskiej uderza malowniczy krajobraz kulturowy o wymowie duchowej. Otoczenie naturalne, w które wpisują się symboliczne miejsca odnoszące się do Męki Pańskiej oraz do życia Matki Boskiej, pozostało prawie niezmienione od XVII w. Kalwaria Zebrzydowska nadal stanowi cel pielgrzymek.

10. Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy

Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy, największe w Europie budowle sakralne o konstrukcji szkieletowej, zostały wzniesione na Śląsku w połowie XVII w.,

w następstwie Pokoju Westfalskiego, regulującego kwestie religijne. Ograniczone warunkami politycznymi i materiałowymi, świadczą o poszukiwaniu wolności religijnej i przyjmują formy wyrazu właściwe kościołom katolickim, lecz mało rozpowszechnione w tradycji luterańskiej.

11. Drewniane kościoły południowej Małopolski – Binarowa, Blizne, Dębno, Haczów, Lipnica Murowana, Sękowa

Drewniane kościoły południowej Małopolski stanowią wyjątkowy przykład różnych aspektów tradycji budowlanych kościołów średniowiecznych w kulturze rzymsko-katolickiej. Do ich budowy wykorzystano technikę zrębową, rozpowszechnioną w Europie Północnej i Wschodniej od średniowiecza. Kościoły powstawały z fundacji rodzin szlacheckich i były symbolem prestiżu. Stanowiły interesującą alternatywę dla budowli murowanych, powstających w miastach.

12. Park Mużakowski / Muskauer Park (obiekt transgraniczny polsko-niemiecki)

Park krajobrazowy o powierzchni 559,90 hektarów, rozciągający się po obu stronach Nysy Łużyckiej, wzdłuż której przebiega granica polsko-niemiecka, został stworzony przez księcia Hermanna von Pückler-Muskau w latach 1815-1844. Park, harmonijnie wpisany w wiejski krajobraz, zapoczątkował nowe podejście w projektowaniu krajobrazu i wpłynął na rozwój architektury krajobrazu w Europie i Ameryce. Zaprojektowany jako „obraz malowany za pomocą roślin” nie miał nawiązywać do klasycystycznego krajobrazu, wyobrażenia Edenu, czy utraconej doskonałości, ale wykorzystywał miejscową roślinność do podkreślenia walorów istniejącego krajobrazu. Ten „zintegrowany krajobraz” rozciąga się aż do miasta Muskau, poprzez pasy zieleni tworzące parki miejskie otaczające obszary zabudowane. Miasto stało się w ten sposób jednym z elementów utopijnego krajobrazu. W skład obiektu wchodzi również odbudowany zamek, mosty i arboretum.

13. Hala Stulecia we Wrocławiu

Hala Ludowa we Wrocławiu została wpisana pod pierwotną nazwą Hali Stulecia. Jest to budowla przełomowa w historii architektury wykorzystującej że-

lazobeton. Wzniesiona została w latach 1911-1913 przez architekta Maxa Berga na terenach Wystawy Stulecia, jako budowla wielofunkcyjna, służąca rekreacji. Zbudowana na planie koła z czterema absydami, Hala mieści ogromną cylindryczną widownię na około 6000 osób. Wznosząca się na wysokość 23 metrów kopuła zwieńczona jest latarnią ze stali i szkła. Hala Stulecia jest rozwiązaniem pionierskim pod względem architektonicznym i inżynierskim, dokumentującym przenikanie się różnych wpływów we wczesnych latach XX wieku i stanowiącym zasadniczy punkt odniesienia dla dalszego rozwoju budownictwa w dziedzinie dużych konstrukcji zbrojonych.

14. Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat

Seryjny wpis transgraniczny polsko-ukraiński

Wpis obejmuje 16 wybranych cerkwi, z których osiem znajduje się na terytorium Polski i osiem na Ukrainie. Są to: cerkiew św. Paraskiewy w Radrużu, cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu, cerkiew św. Michała Archanioła w Smolniku, cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku (Podkarpacie) i cerkiew św. Jakuba Młodszego Apostoła w Powroźniku, cerkiew Opieki Bogurodzicy w Owczarach, cerkiew św. Paraskiewy w Kwiatoniu, cerkiew św. Michała Archanioła w Brunarach Wyżnych (Małopolska) i osiem na Ukrainie (cerkiew Zesłania Ducha Świętego w Potyliczu, cerkiew św. Dymitra w Matkowie, cerkiew Świętej Trójcy w Żółkwi, cerkiew św. Jerzego w Drohobyczu (obwód lwowski), cerkiew Św. Ducha w Rohatyniu i cerkiew Narodzenia Theotokos w Werbiążu Niżnym (obwód iwanofrankowski), cerkiew Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie i cerkiew św. Michała w Użoku (obwód zakarpacki).

Cerkwie są budowlami o konstrukcji zrębowej. Zostały wzniesione w okresie od XVI do XIX wieku jako świątynie społeczności wyznania prawosławnego i grekokatolickiego. Według typów architektonicznych wyróżnia się cerkwie halickie, łemkowskie, bojkowskie i huculskie. Obrzędowość, ikonografia i technika związane z kulturą poszczególnych grup etnicznych rozwijały się na przestrzeni dziejów. Świątynie są świadectwem odrębnych tradycji budowlanych, zakorzenionych w tradycji Kościoła

SCENARIUSZ 4

Wschodniego. Zawierają elementy lokalnego budownictwa i symboliczne odniesienia do kosmogonii danej społeczności. Trójdzielne świątynie wieńczą namiotowe lub cebulaste hełmy. W obrębie obszarów wpisanych, poza cerkwiami znajdują się drewniane dzwonnice, cmentarze i bramy, a wewnątrz cerkwi – ikonostasy i polichromie.

Źródło: <http://www.unesco.pl/?id=290>

Załącznik 4

SCENARIUSZ 5

„Polscy Nobliści”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć:

- flipczart,
- flamastry do flipczartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki,
- karteczki samoprzylepne.

Cele:

- zapoznanie uczestników z informacjami na temat Nagrody Nobla,
- sprowokowanie do dyskusji na temat przyznawanych nagród – czy są potrzebne, czy nie? Jaką rolę odkrywają we współczesnym świecie?,
- zapoznanie uczestników z sylwetkami polskich laureatów Nagrody Nobla oraz ich osiągnięciami,
- zaproszenie uczestników do poznania noblistów pochodzących z ich krajów i zaprezentowania ich sylwetek na forum grupy.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego i prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita wszystkich uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu, warto z grupą zawrzeć kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, aby:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100% w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiadają uczestnicy, np.:

- jesteśmy tolerancyjni wobec siebie – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Was być tolerancyjnym, Kiedy wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”.

3. Imię z amnezją – 5 minut

Uczestnicy stoją w kręgu. Na znak prowadzącego zaczynają chodzić po sali i witać się z innymi poprzez podanie swojego imienia i uścisk dłoni. Uczestnicy wykonują tę czynność do momentu aż prowadzący powie „Stop”.

Następnie uczestnicy chodzą po sali i witają się ze sobą podając najpierw swoje imię, a następnie imię osoby z którą się właśnie przywitali, np. podchodzę do pierwszej osoby i mówię: (swoje imię) Magda, podaję jej rękę, ona przedstawia się jako Olga, podchodzę do kolejnej osoby i podaję imię Olga, ona ściskając mi dłoń mówi Monika, kolejnej osobie przedstawiam się jako Monika itd.

4. Ja nigdy nie... – 10 minut

Wszyscy uczestnicy siedzą w dużym kole na krzesłach. Jedna osoba – ochotnik (która nie ma krzesła) stoi w środku. Jej zadaniem jest dokończyć zdanie „Ja nigdy nie...”. Uzupełniając je podaje czynność, której nigdy w życiu nie robiła (np. nigdy nie grałam w warcaby, nigdy nie pływałam w basenie, nigdy nie zwiedziłam Torunia, nigdy nie byłam w Lublinie itd.). Osoby, które wykonywały podaną czynność (grałam w warcaby, pływałam w basenie, zwiedziłam Toruń, byłam w Lublinie) muszą wstać i zmienić miejsce (nie można ponownie usiąść na swoje krzeselko, trzeba zająć inne). Uczestnik, który nie zdąży zająć miejsca (pozostanie bez krzeselka) staje w środku koła. Teraz następuje jego kolej i musi dokończyć zdanie „Ja nigdy nie...”.

Ważne:

Zdania wypowiedziane przez osoby stojące w środku koła nie mogą się powtarzać (jeśli jedna osoba mówi, że nigdy nie była w Warszawie, nikt inny nie może już powiedzieć tego zdania).

5. Wikipedia – 15 minut

Każdy z uczestników zabawy tworzy notkę biograficzną o sobie samym, tak jakby tworzył wpis do encyklopedii. Informacja może dotyczyć tego co ktoś osią-

SCENARIUSZ 5

gnął lub wybiegać w przyszłość i opisywać to, czego dopiero zamierza dokonać. Następnie uczestnicy robią ze swoich notek samoloty i zaczynają puszczać je w pomieszczeniu. Po wypuszczeniu swojego, podnoszą z ziemi inny samolot i puszcza go dalej. Nie trzeba „śledzić” swojego samolotu. Na sygnał prowadzącego, każdy z uczestników sięga po samolot leżący

najbliżej, zapoznaje się z treścią notatki i próbuje znaleźć osobę, do której on należy. Gdy wszyscy właściciele zostaną odnalezieni, każdy z uczestników opowiada na forum o osobie, której samolot wylosował.

6. Przerwa – 15 minut

Część II

Nagroda Alfreda Nobla

7. Prawda – fałsz – 10 minut

Uczestnicy zostają podzieleni na mniejsze grupy. Każda grupa otrzymuje od prowadzącego krótką biografię Alfreda Nobla (Załącznik 1). Uwaga! W treści zaplątały się zdania nieprawdziwe). Zadaniem uczestników jest wytypowanie błędnych informacji. Po zakończeniu prac uczestnicy odczytują biogram Alfreda Nobla wskazując fałszywe zdania.

8. Nagroda Nobla – Testament – 15 minut

Prowadzący zapoznaje uczestników z testamentem Nobla oraz innymi informacjami dotyczącymi przyznawania nagrody (Załącznik 2). Następnie uczestnicy mają za zadanie stworzyć w grupach mapę myśli, która będzie zbierać najważniejsze informacje uzyskane

podczas słuchania. Po przygotowaniu map uczestnicy prezentują wyniki swojej pracy.

9. Omówienie – 15 minut

- Czy coś w biografii Nobla ich zaskoczyło? Jeśli tak, to co?
- Czy tego typu nagrody / wyróżnienia są potrzebne?
- Jaką rolę odgrywają w dzisiejszym świecie?
- Dzielą, czy łączą ludzi?
- Czy Waszym zdaniem wśród osób, które nie otrzymały jeszcze Nagrody Nobla, jest taka, która powinna ją dostać? Jeśli tak, to kto i dlaczego?

10. Przerwa – 15 minut

Część III

Polscy Nobliści

11. Obraz – 10 minut

Prowadzący podaje hasło, np. dworzec kolejowy. Pierwsza osoba wychodzi na środek, ustawia się w jakiejś pozycji związanej z podanym hasłem. Kolejne osoby dołączają do niej, tworząc nieruchomy obraz. Kiedy wszyscy znajdują się już „w obrazie”, można dodać kolejne zadanie: dołącz dźwięk/ słowo/ zdanie/ gest... Takie zadanie spowoduje ożywienie obrazu, stanie się on ruchomą sceną.

12. Polscy Nobliści, czyli kto? – 20 minut

Uczestnicy są podzieleni na mniejsze grupy. Każda dostaje opis jednego z polskich noblistów (Załącznik 3). Zadaniem grup jest przedstawienie w krótkiej etiudzie życiorysu nagrodzonej osoby, ze szczególnym zaakcentowaniem osiągnięć, za które otrzymała Nobla.

Po każdej z etiud uczestnicy wspólnie próbują odgadnąć kogo dotyczyła oraz dopasować zdjęcia do opisu. (Na flipczarcie obok będą podane nazwiska i zdjęcia osób).

Ważne:

W zależności od grupy i jej poziomu wiedzy na temat Polski i jej historii, może zdarzyć się tak, że część haseł z opisów poszczególnych noblistów nie będzie znana, np.: „Solidarność”, Trylogia itd. W takim wypadku należy przed przygotowaniem etiud wyjaśnić grupom niezrozumiałe hasła, aby nie stanowiły one bariery w wykonaniu zadania i dobrej zabawie.

Dodatkowo przy przedstawianiu nazwisk polskich noblistów można mieć przygotowaną prezentację z ich zdjęciami, tak aby grupie było łatwiej identyfikować imię i nazwisko z osobą.

13. Podsumowanie – 15 minut

- Czy uczestnicy znali wcześniej którąś z tych osób?

- Co o niej słyszeli?
- Czy w krajach z których pochodzą są laureaci Nagród Nobla? W jakiej dziedzinie?
- Nad jakimi obszarami nauki pracuje się w Waszych krajach? Jakie są mocno rozwijające się kierunki?

Część IV

Zakończenie

14. Mówiąca ściana – 15 minut

Prowadzący na oddzielnych kartkach z flipczartu zapisuje niedokończone zdania. Zadaniem każdego uczestnika jest napisanie do nich zakończeń na karteczkach samoprzylepnych i przyklejenie ich na odpowiedni flipczart. Na koniec prowadzący odczytuje treści z przyklepionych kartek.

Załączniki

Załącznik 1

Alfred Bernhard Nobel (1833–1896)

Chemik i przedsiębiorca szwedzki.

Ojciec Nobla zdobył majątek, produkując broń na potrzeby armii rosyjskiej. Zajmował się różnymi wynalazkami, które następnie wykorzystywał w swych fabrykach. Alfred Nobel odziedziczył po ojcu zainteresowanie do eksperymentów. **Jego ojciec zajmował się mechaniką, w swoim warsztacie eksperymentował z udoskonaleniami swoich urządzeń i maszyn.**

W młodości dużo podróżował, był miłośnikiem literatury, **nie znał żadnego języka obcego.** Po powrocie do Szwecji w 1867 roku opatentował dynamit – mieszkankę nitrogliceryny (75%) i ziemi okrzemkowej (25%). Produkcja dynamitu zapoczątkowała wielką fortunę Nobla, pomnażaną później dzięki umiejętnemu zastosowaniu własnych wynalazków (opatentował ich w sumie ponad trzysta pięćdziesiąt, głównie materiały wybuchowe oraz sztuczny jedwab, syntetyczny kauczuk i sztuczną skórę). Posiadał ponad 90 fabryk i laboratoriów w 20 krajach.

Miał ogromne powodzenie u kobiet. Często był na przyjęciach, na których poznawał piękne i zamożne kobiety.

W swoim testamencie z 1896 roku przeznaczył cały swój ogromny majątek na wypłacanie każdego roku nagród za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki, chemii, literatury, medycyny lub fizjologii oraz tym, którzy czynili najwięcej dla krzewienia idei pokoju. Po rozwiązaniu problemu z ustaleniem egzekucji jego testamentu powstała Fundacja Nobla i pierwsze nagrody przyznano w 1901 roku.

Ponoć piękna kobieta, którą stary Nobel darzył miłością, odeszła z młodszym matematykiem (miał to być ponoć znakomity szwedzki matematyk Magnus Mittag-Leffler). Nobel żywił od tamtego czasu uraz do tej nauki i wszystkiego, co z nią związane. Na koniec zaś zastrzegł, że nagroda, którą ustanowił, nie będzie dotyczyć osiągnięć w czystej matematyce. Być może Nobel obawiał się, że w razie objęcia fundowaną nagrodą matematyków, jego konkurent byłby do niej niemal stuprocentowym kandydatem. Inne tłumaczenie z gatunku plotkarskich jest takie, że Nobel i Mittag-Leffler z jakichś nieznanych po-

wodów, jeszcze od ławy szkolnej, po prostu się nie znosili.

Istnieje jeszcze jedna plotka. Nobel miał ponoć zakochać się w pięknej i niezwykle zdolnej rosyjskiej matematyce, Sofii Kowalewskiej. Podobno około 1885 roku bawiła ona w Szwecji i tam poznała Alfreda, ale odrzuciła jego konkury, bowiem po prostu się jej nie spodobał. Być może to było przyczyną swistej zemsty Nobla i nie przyznanie matematykom nagrody. Z tego powodu najwybitniejsze umysły matematyczne otrzymywały nagrodę za osiągnięcia w fizyce, ekonomii i medycynie.

Przed samą śmiercią Nobel ożenił się z piękną Szwedką o imieniu Sofi, która, jak się później okazało, była jego pierwszą szkolną miłością. Nobel zmarł na atak serca w swoim domu w San Remo we Włoszech 10 grudnia 1896.

UWAGA!

Informacje zaznaczone na czerwono są fałszywe.

Załącznik 2

Testament Nobla

Całość mojego pozostałego, nadającego się do spieniężenia majątku ma być rozdysponowana w sposób następujący: kapitał zainwestowany w bezpieczne papiery wartościowe przez wykonawców testamentu ma stanowić fundusz, od którego odsetki będą rozdzielane dorocznie w formie nagród między tych, którzy w poprzednim roku wyświadczyli ludzkości największe dobrodziejstwa. Wspomniane odsetki mają być podzielone na pięć równych części i przyznawane następująco: pierwsza część – osobie, która dokona najważniejszego odkrycia lub wynalazku w fizyce; druga – osobie, która dokona najważniejszego odkrycia lub ulepszenia w chemii; trzecia – osobie, która dokona najważniejszego odkrycia w dziedzinie fizjologii lub medycyny; czwarta – osobie, która w dziedzinie literatury napisze najwybitniejsze dzieło o tendencjach idealistycznych i piąta część osobie, która będzie działała najlepiej na rzecz braterstwa narodów, likwidacji lub ograni-

czenia stałych armii i zwotywania oraz popierania kongresów pokojowych. Nagrody w dziedzinie fizyki i chemii mają być przyznawane przez Szwedzką Akademię Nauk; w dziedzinie prac medycznych i fizjologicznych przez Instytut Karolinska w Sztokholmie; w dziedzinie literatury przez Akademię w Sztokholmie, zaś dla rzeźników pokoju przez komitet składający się z pięciu osób, wybierany przez norweski Storting (parlament). Jest moim wyraźnym życzeniem, by przy przyznawaniu nagród nie brano pod uwagę narodowości kandydatów, ale by nagroda trafiała do rąk ludzi najbardziej wartościowych, bez względu na to, czy są oni Skandynawami, czy nie.

Kolejka do Nobla

Komitety złożone z fizyków i chemików Szwedzkiej Akademii Nauk oraz lekarzy z Instytutu Karolinska otrzymują co roku setki zgłoszeń do nagrody od swoich kolegów z całego świata. W dziedzinie fizyki wstępna lista obejmuje zwykle blisko 300, w chemii – 400, a w medycynie – 250 nazwisk. Wiele z nich powtarza się z roku na rok, kolejka do Nobla jest dziś bowiem bardzo długa. Środowiska naukowe twierdzą, że ostatnio nie zdarza się, by laureatem została osoba zgłoszona po raz pierwszy, nawet jeśli dokonała niezwykle ważnego odkrycia. (Prawdopodobnie na liście do nagrody medycznej widnieje już np. twórca sklonowanej owcy Dolly, Ian Wilmut, ale czy i kiedy doczeka się Nobla?). Z początkiem lata szwedzcy akademicy i Komitet Noblowski z Instytutu Karolinska otrzymują raporty komitetów z propozycją konkretnych kandydatów do nagród. Pod koniec września toczą się dyskusje plenarne, podczas których bardzo rzadko dochodzi do zmiany werdyktu.

Ceremonia Wręczenia nagród odbywa się 10 grudnia, w rocznicę śmierci Nobla. Honorowe dyplomy i medale wręcza laureatom sam król Szwecji. Później w wielkiej Błękitnej Sali sztokholmskiego ratusza odbywa się wystawne przyjęcie. Pierwszy toast burmistrz stolicy wznosi na cześć króla, następny ku pamięci Nobla. W ostatnich latach w ceremonii wręczenia nagród bierze udział około 2000 osób, w bankiecie – 1500 osób, w tym 250 szwedzkich studentów wybranych drogą losowania. Również 10 grudnia punktualnie o godzinie 13 w ratuszu w Oslo, w Norwegii odbywa się wręczenie Nobla za

działalność pokojową. W obecności rządu, członków parlamentu, przedstawicieli kultury i sztuki, król Norwegii wręcza laureatowi dyplom i czek. Wieczorem odbywa się bankiet na cześć laureata, a następnego dnia nagrodzony wygłasza na uniwersytecie wykład dla studentów i działaczy państwowych. Zwyczaj wygłaszania wykładów obowiązuje także laureatów nagród: literackiej i naukowej.

Źródło: <http://www.gim11gdynia.pl/pliki/001/AlfredNobel.pdf>

Załącznik 3

Polscy nobliści

Maria Skłodowska-Curie – przyznanie nagrody w 1903 r. i 1911 r.

Maria Salomea Skłodowska-Curie na świat przyszła 7 lipca 1867 roku w Warszawie. Chemik, fizyk polskiego pochodzenia, prekursorka radiochemii, dwukrotnie odznaczona nagrodą Nobla. Na świat przyszła w rodzinie mającej tradycje nauczycielskie. Jej ojciec jak i dziadek byli nauczycielami, ojciec sprawował ponadto funkcję dyrektora w dwóch warszawskich gimnazjach. Maria sprawowała pieczę nad żeńską pensją dla dziewcząt wywodzących się z dobrych rodzin. Po ukończeniu gimnazjum została guwernantką. Po rozstaniu ze swym narzeczonym, wyjechała do Paryża, gdzie udało się jej zdać egzaminy na elitarny wydział fizyki i chemii Sorbony. Na tej uczelni zdobyła tytuł licencjata zarówno chemii jak i matematyki, poznała tam też swojego męża Pierre'a Curie, którego poślubiła w 1895 roku. W 8 lat później została pierwszą w historii kobietą z tytułem doktora fizyki, rok ten przyniósł jej również Nagrodę Nobla. Po otrzymaniu tej nagrody Maria otworzyła swoje własne laboratorium, w którym sprawowała funkcję kierownika badań. W roku 1911 otrzymała drugą Nagrodę Nobla, co zaowocowało pieniędzmi z rządu francuskiego na budowę prywatnego Instytutu Radowego. Po I wojnie światowej nadal szefowała swojemu instytutowi, a także jeździła po świecie pomagając w leczeniu nowotworów. Zmarła 4 lipca 1934 roku w alpejskiej klinice Sancellemoz w Passy.

Źródło: <https://biografia24.pl/maria-sklodowska-curie/>

SCENARIUSZ 5

Wisława Szymborska – przyznanie nagrody w 1996 r.

Urodzona 2 lipca 1923 r. w Prowencie (dzisiejszy Kórnik) polska poetka, eseistka, tłumaczka. Laureatka Nagrody Nobla za rok 1996. Całe życie związana z Krakowem. Zadebiutowała w 1946 utworem „Szukam słowa” opublikowanym w dodatku do „Dziennika Polskiego” – „Walka”. Sekretarz redakcji dwutygodnika „Świetlica Krakowska” w latach 1947–1948. Przez 24 lata związana z „Życiem Literackim”, gdzie prowadziła dział poezji oraz pocztę literacką, następnie zaś publikowała felietony z cyklu „Lektury nadobowiązkowe”. Zauważona jako poetka socrealizmu. Działaczka PZPR. Oddała legitymację partyjną, gdy z partii usunięto Leszka Kołakowskiego. Należała do zespołu redakcyjnego miesięcznika „Pismo”, wydawanego w drugim obiegu w latach 1981–1983. Współzałożycielka Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (1988). Członek Polskiej Akademii Umiejętności od 1996 r. Publikowała w „Twórczości”, „Odrze”, „Współczesności”, „The Literary Review”, „Arce” i paryskiej „Kulturze”. Laureatka Nagrody im. Fundacji Kościelskich (1960). Wybrane zbiory jej poezji: „Dlatego żyjemy” (1952), „Wołanie do Yeti” (1957), „Sto pociech” (1967), „Wielka liczba” (1976), „Ludzie na moście” (1986), „Koniec i początek” (1993), „Dwukropek” (2005).

Zmarła we śnie, we własnym domu, 1 lutego 2012.

Źródło: <https://biografia24.pl/wislawa-szymborska/>

Lech Wałęsa – przyznanie nagrody w 1983 r.

Urodził się 23 września 1943 roku w Popowie. Syn Bolesława Wałęsy i Feliksy (...). Działacz związkowy, przywódca opozycji demokratycznej w czasach PRL. Z wykształcenia elektryk, skończył Zasadniczą Szkołę Zawodową w Lipnie. W latach 60 pracował w Zakładach ZREMB, później podjął pracę w Stoczni Gdańskiej. Był jednym z członków Komitetu Strajkowego Stoczni, za co został skazany na rok pozbawienia wolności i zwolnienie ze stoczni. Jest on jednym z współzałożycieli Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Na początku lat 80. został wybrany przewodniczącym Solidarności. Internowany w 1981 roku, przebywał początkowo w rządowym ośrodku w Chylicach, później zaś w Arłamowie. Zwolniony w listopadzie 1982 roku. W 1983 roku został laureatem Pokojowej Nagrody Nobla, którą w jego

imieniu odebrała jego żona Danuta. Pod koniec lat osiemdziesiątych rozpoczęte zostały rozmowy Okrągłego Stołu, które zakończyły się porozumieniem. Konstytucja PRL została zmieniona. W czerwcu 1989 roku odbyły się wybory parlamentarne. Wałęsa został prezydentem Polski w 1990 roku. Trzy lata później był założycielem Bezpartyjnego Bloku Wspierania Reform, a w 1995 przegrał wybory prezydenckie z Aleksandrem Kwaśniewskim. W roku 2000, ponownie kandydował na urząd prezydencki, po raz kolejny bez rezultatów (1,01% poparcia). Wspierał on ukraińską „pomarańczową rewolucję”. Przez niektóre kręgi polityczne podejrzewany o współpracę z SB, jako tajny współpracownik o pseudonimie „Bolek”. W 2008 roku przeszedł w USA poważną operację serca.

Źródło: <https://biografia24.pl/lech-walesa/>

Władysław Reymont – przyznanie nagrody w 1924 r. Urodzony 7 maja 1867 r. w Kobielach Wielkich. Polski pisarz, laureat Literackiej Nagrody Nobla za epopeję „Chłopi”. Pisał dzieła osadzone w nurcie realizmu z elementami naturalizmu. Tworzył w epoce młodopolskiej. Ojciec Władysława Reymonta był organistą. Wbrew woli rodziców Władysław nie poszedł w ślady ojca, odmawiał uczęszczania do szkół. Uczył się w warszawskiej Szkole Niedzielno-Rzemieślniczej. Następnie zdobył zawód krawca. W latach 1884–1889 Władysław Reymont pracował jako aktor w wędrownych teatrach. W 1894 r. osiedlił się w Warszawie i zaczął zajmować się dziennikarstwem oraz pisaniem. Pod koniec lat 90. XIX wieku podróżował po Europie. W tym czasie napisał „Pielgrzymkę do Jasnej Góry”, „Komediantkę”, „Fermenty”. Zaczął też zbierać materiały do „Ziemi obiecanej”, którą wydał w 1899 r. Rok później Reymont uległ wypadkowi kolejowemu, miał m.in. złamane 12 żeber. Dostał jednak bardzo wysokie odszkodowanie, dzięki czemu mógł wreszcie zdobyć niezależność finansową. W 1902 r. poślubił Aurelię Szabłowską. Wkrótce potem powstało arcydzieło Władysława Reymonta, wydawana w latach 1904–1909 czterotomowa epicka powieść „Chłopi”. Pisarz zdobył za nią literacką nagrodę Nobla. W 1924 r. Reymont wydał swoją ostatnią powieść, „Bunt”. Zmarł 5 grudnia 1925 r. w Warszawie.

Źródło: <https://biografia24.pl/wladyslaw-reymont/>

Czesław Miłosz – przyznanie nagrody w 1980 r. Urodzony 30 czerwca 1911 w Szetejniach, zm. 14 sierpnia 2004 w Krakowie, polski noblista, literat, dyplomata, wykładowca i tłumacz. Młodość spędził na Litwie, studiował polonistykę i prawo w Wilnie. Debiutował w 1930 roku, był członkiem grupy literackiej „Żagary”. W czasie wojny emigrował do Rumunii, powrócił jednak do Wilna, a następnie przebywał w Warszawie i Krakowie. Okres powojenny budzi największe kontrowersje wśród biografów Miłosza – wielu oskarża go o aktywne wspieranie stalinowskiego reżimu. Jednakże w 1951 roku poprosił on o azyl polityczny we Francji i związał się ze środowiskiem emigracyjnym skupionym wokół „Kultury” i Jerzego Giedroycia. W 1960 Miłosz zamieszkał w USA i rozpoczął pracę na tamtejszych uczelniach wyższych. W 1980 roku otrzymał literacką nagrodę Nobla. Po tym wydarzeniu mógł już odwiedzać Polskę, a definitywnie wrócił do kraju w 1993 roku. Zmarł mając 93 lata.

Źródło: <https://biografia24.pl/czeslaw-milosz/>

Henryk Sienkiewicz – przyznanie nagrody w 1905 r. Polski powieściopisarz, nowelista, laureat nagrody Nobla w dziedzinie literatury. Urodził się 5 maja 1846 roku w zubożałej rodzinie szlacheckiej. Był synem Józefa i Stefani Sienkiewicz, z domu Cieciszowskiej.

Naukę rozpoczął w warszawskim gimnazjum. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1866 i za namową rodziców zdał na wydział lekarski Szkoły Głównej w Warszawie, który porzucił i przeniósł się na wydział Filologiczno-Historyczny. Studiów jednak nie ukończył. W latach 70. ukazuje się w prasie jego powieść „Na marne”, z powodzeniem pisuje też felietony. Po ukazaniu się nowel „Hania” i „Stary sługa” Sienkiewicz udaje się w podróż po Ameryce Północnej. W 1881 powstaje nowela „Latarnik”. Kolejne lata okazują się przełomowe w życiu i twórczości Sienkiewicza, ukazuje się Trylogia, czyli „Ogniem i mieczem”, „Potop” i „Pan Wołodyjowski”. Powieści te przyniosły Sienkiewiczowi sławę i uznanie. Pod koniec XIX wieku powstaje „Quo Vadis”, a w roku 1900 „Krzyżacy”. Dzieła Sienkiewicza cieszą się sporą popularnością nie tylko w Polsce ale i na świecie, tłumaczone są one na wiele języków. Jedną z przyczyn jego popularności był rozgłos jaki przyniosła Sienkiewiczowi nagroda Nobla, którą otrzymał w 1905 roku za całokształt twórczości (a nie – jak się powszechnie sądzi – za powieść „Quo Vadis”). Wybuch wojny wpłynął na decyzję o opuszczeniu Polski i wyjazdu do Szwajcarii. Zmarł w Vevey 15 listopada 1916, gdzie go pochowano.

Źródło: <https://biografia24.pl/henryk-sienkiewicz/>

SCENARIUSZ 6

„Oscary dla Polaków”

Czas zajęć: 3 godziny

Grupa docelowa: obcokrajowcy mieszkający w Polsce, 16 osób

Materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć:

- flipczart,
- flamastry do flipczartu,
- wydrukowane i przygotowane załączniki,
- 1-2 rolki papieru toaletowego,
- czyste kartki papieru A4,
- koc.

Cele:

Zapoznanie uczestników z:

- nagrodą Oscar,
- polskimi nominacjami do Oscara (filmy i reżyserzy),
- sylwetkami polskich zdobywców Oscarów,
- zintegrowanie uczestników zajęć ze sobą.

Część I

Wstęp i integracja uczestników

1. Przedstawienie się prowadzącego oraz prezentacja planu warsztatów – 10 minut

Prowadzący wita wszystkich uczestników zajęć, przedstawia się i krótko omawia temat oraz cele warsztatu. Następnie prosi każdego uczestnika, aby podał swoje imię i powiedział z jakiego państwa/miasta przyjechał do Polski. Po krótkiej rundzie prowadzący w skrócie opowiada o metodach pracy (edukacja pozaformalna), które będą wykorzystane podczas zajęć.

2. Ramy współpracy – 15 minut

Po omówieniu planu i celów warsztatu, warto z grupą zawrzeć kontrakt/zasady współpracy, które będą obowiązywały na warsztatach. Warto zadbać o to, by:

- każdy mógł wyrazić swój pogląd, zdanie, opinię;
- każdy miał szansę na rozwój i naukę, co wiąże się z możliwością popełniania błędów;
- każdy dbał o swoje potrzeby i je komunikował;
- każdy mógł zaangażować się na 100% w proponowane gry i ćwiczenia;
- każdy miał przestrzeń do wypowiedzi i wysłuchania innych.

Zasady współpracy mogą być ustalone w grupie wspólnie, mogą być również zaproponowane i omówione przez prowadzącego. Należy pamiętać o tym, że bez względu na to, jaką formę się wykorzysta, należy zapytać uczestników, czy nie zechcieliby dodać swojej propozycji do kontraktu oraz czy zgadzają się na przedstawione zasady.

Ważne:

Przy ustalaniu kontraktu należy doprecyzowywać hasła, pojęcia, które wypowiadają uczestnicy, np.:

- jesteśmy wobec siebie tolerancyjni – prowadzący powinien dopytać: „Co to oznacza dla Ciebie / Was być tolerancyjnym, Kiedy wiesz / wiecie, że ktoś jest wobec Was tolerancyjny?”
- bądźmy dla siebie mili – prowadzący powinien doprecyzować, co oznacza stwierdzenie „być miłym”; „Kiedy odczuwasz, że ktoś jest dla Ciebie miły?”.

3. Zapoznanie się uczestników – 15 minut

Uczestnicy siedzą w kręgu. Prowadzący podaje pierwszemu uczestnikowi rolkę papieru toaletowego i prosi, aby urwał sobie tyle listków ile chce. Rolka papieru wędruje po kole, tak aby każdy uczestnik miał wybraną przez siebie ilość listków. Następnie prowadzący prosi uczestników by podali swoje imię i tyle informacji o sobie, ile mają listków papieru. Jeden listek, to jedna informacja. Uwaga! Imię nie wlicza się w liczbę informacji określoną przez listki.

Ważne:

Prowadzący może pierwszy oderwać dłuższą ilość z rolki, wtedy uczestnicy chętniej będą odrywali dłuższe kawałki. Nie będą podejrzewali, że kryje się za tym zadanie do wykonania.

4. Krzyżówka z imion – 15 minut

Każdy z uczestników otrzymuje kartkę papieru A4. Na środku kartek uczestnicy rysują pionowo tyle kratek, ile mają liter imienia. Uwaga! Nie wpisują w kratki swojego imienia. Następnie uczestnicy dopisują do każdej z liter swojego imienia przymiotniki, rzeczy, które ich określają (prowadzący powinien zachęcić do wpisania niestandardowych, niecodziennych informacji, ciekawych dla innych osób), dorysowując obok każdej litery taką liczbę kratek, ile ma dane słowo. Wpisując słowa uczestnicy powinni pamiętać o tym, że kratki tworzące ich imię powinny nadal pozostać puste. Wzór przygotowanej krzyżówki w Załączniku 1. Kiedy wszyscy uporają się z zadaniem, prowadzący zbiera kartki i miesza je, prosząc następnie, aby każdy z uczestników wylosował krzyżówkę i ją uzupełnił – dzięki temu dowie się do kogo ona należy. Następnie wszyscy siadają w kole i każdy z uczestników na podstawie informacji zawartych w krzyżówce przedstawia pozostałym uczestnikom osobę, której kartkę wylosował.

SCENARIUSZ 6

Ważne:

Każdy z uczestników po tym, jak zostanie przedstawiony, może coś dopowiedzieć, wyjaśnić informacje o sobie. Może się zdarzyć, że ktoś przedstawiając inną osobę powie coś nie do końca zgodnego z prawdą. Dlatego ważne jest, aby poinformować uczestników, że po każdej zakończonej prezentacji, właściciel krzyżówki może doprecyzować wypowiedziane informacje.

5. Jakie to było imię? – 10 minut

Uczestnicy dzielą się na dwie mniej więcej równo liczne grupy. Stają naprzeciwko siebie. Pomiędzy

nimi staje prowadzący z jeszcze jedną osobą i razem trzymają rozłożony koc w taki sposób, aby uczestnicy z obu grup nie widzieli się wzajemnie. Prowadzący prosi, aby do koca podeszła jedna osoba z każdej drużyny. W momencie kiedy koc zostanie opuszczony, uczestnicy mają za zadanie podanie imienia osoby znajdującej się po drugiej stronie koca. Osoba, która jako pierwsza wypowie (prawidłowe) imię osoby po drugiej stronie koca, zabiera ją do swojej drużyny.

Zabawa kończy się w momencie, kiedy jedna drużyna utraci wszystkich członków, lub wszyscy uczestnicy wezmą udział w zabawie.

6. Przerwa – 15 minut**Część II****Oscary dla Polaków****7. Oscar i Amerykańska Akademia Sztuki i Wiedzy Filmowej – 20 minut**

Uczestnicy zostają podzieleni na 3 grupy. Każda grupa otrzymuje krótki opis związany z genezą, historią Nagrody Akademii Filmowej. Każda z grup ma za zadanie przedstawić na dużej kartce z flipczartu najważniejsze informacje, które wyczytała z otrzymanego opisu (Załącznik 2).

Po przygotowaniu prac, każda z grup prezentuje na forum, to co udało jej się wypracować.

8. Kategorie Oscarów – 10 minut

Każda grupa uczestników otrzymuje od prowadzącego przygotowany wcześniej zestaw kategorii i podkategorii w jakich przyznawane są Oscary. Zadaniem każdej z grup jest dopasowanie podkategorii do poszczególnych kategorii (Załącznik 3).

W momencie, kiedy wszystkie grupy skończą, prowadzący omawia z uczestnikami ich pracę i wyjaśnia czym są poszczególne nagrody, a szczególnie nagrody okolicznościowe (Załącznik 4).

9. Nominacje do Oscara – Kalambury – 30 minut

Każda z trzech grup losuje po 3 tytuły filmów, które były nominowane do Oscara. Lista filmów w Załączniku 5.

Każda z grup ma za zadanie przygotować dla pozostałych uczestników krótkie improwizacje przedstawiające fabułę i tytuł filmu. W międzyczasie, prowadzący wypisuje na flipczarcie tytuły, reżyserów oraz daty nominacji poszczególnych filmów. Gdy wszystkie grupy będą gotowe, każda po kolei pokazuje po jednej przygotowanej etiudzie. Po przedstawieniu pozostali uczestnicy próbują odgadnąć tytuł z zapisanej na flipczarcie listy. Po odgadnięciu, uczestnicy którzy mieli wylosowany dany film, mogą odczytać krótką informację o filmie, aby usystematyzować wiedzę.

10. Przerwa – 10 minut**11. Zdobywcy Oscarów – 20 minut**

Uczestnicy zostają podzieleni na dwie grupy. Każda z grup dostaje od prowadzącego komplet materiałów, na który składają się zdjęcia plakatów filmowych, które dostały Oscara i zdjęcia zdobywców Oscara. Zadaniem uczestników jest próba dopasowania zdjęć do plakatów.

Po krótkiej pracy uczestników prowadzący omawia z nimi efekty ich pracy.

Informacje dotyczące zdobywców Oscarów dostępne w Załączniku 6.

Ważne

Jeśli prowadzący wie, że opisane powyżej zadanie może być dla uczestników zbyt trudne, może przygotować prezentację, którą krótko z nimi omówi. W następnej kolejności uczestnicy mogą ułożyć rozsypankę ze zdjęć plakatów i twarzy Polaków, którzy otrzymali Oscara. Istotne jest to, aby uczestnicy nie mieli poczucia porażki.

Omówienie – 15 minut

Prowadzący krótko podsumowuje II część warsztatów:

- Czy znaliście któryś z filmów lub osób wymienionych we wcześniejszych ćwiczeniach?
- Czy jest film, który Was szczególnie zainteresował? Dlaczego?
- Jakie znacie inne nagrody filmowe?
- Czy w Waszych krajach również są zdobywcy Oscarów?

Część III Zakończenie

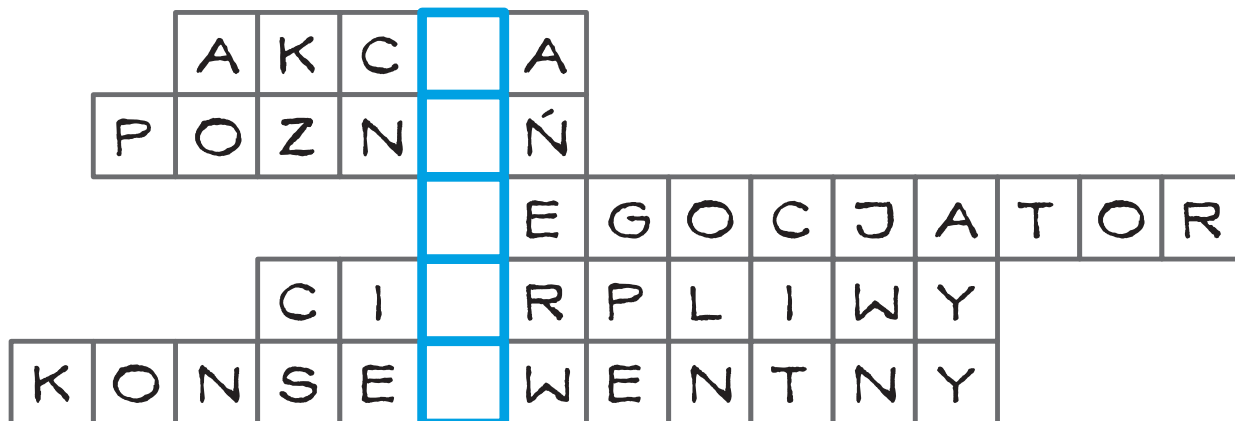
12. Taśma filmowa – 15 minut

Każdy z uczestników warsztatów otrzymuje od prowadzącego kartkę A4 z wydrukowaną taśmą filmową (Załącznik 7). Zadaniem każdego jest napisanie na tej kartce tego, z czym wychodzi z warsztatów, np.: nową wiedzą z dziedziny..., inspiracją na filmy wieczór ;) itp. Kiedy wszyscy są gotowi, prowadzący prosi uczestników o odczytanie tego, co zapisali.

Załączniki

Załącznik 1

Przykład krzyżówki

Załącznik 2

Grupa 1

Nagroda Akademii Filmowej – znana jako Oscar (ang. Oscar lub Academy Awards) – coroczna nagroda przyznawana przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej (Academy of Motion Picture Arts and Sciences) w dziedzinie filmu. Została ufundowana w 1927 roku.

Nagradzane są wstępnie nominowane filmy, które w poprzedzającym roku kalendarzowym były wyświetlane w amerykańskich kinach. Uroczystość wręczenia Oscarów odbywa się zwykle wczesną wiosną. Oscary, z wyłączeniem jednej kategorii, przyznawane są przeważnie filmom anglojęzycznym. Ceremonia rozdania Oscarów od 2002 roku odbywa się w Teatrze Dolby w Hollywood. Obecnie nagroda ta jest uznawana za najbardziej prestiżową nagrodę filmową, mimo że dotyczy głównie kinematografii amerykańskiej.

Grupa 2

Historia

Nagrody Akademii Filmowej ufundowano w tym samym roku (1927), co samą Akademię, skupiającą amerykańskich filmowców. Pierwsze nagrody zostały zaprezentowane w 1929 roku w Hollywood Roosevelt Hotel przy udziale 250 osób, ówczesna gala trwała zaledwie 15 minut. Początkowo Oscary bu-

dziły umiarkowane zainteresowanie, a przedstawiciele mediów opuścili pierwszą galę jeszcze przed jej zakończeniem. Do zwiększenia popularności nagród przyczyniły się media, radio, a następnie telewizja. Podczas pierwszej dekady wyniki były podawane do gazet do publikacji o godzinie 23.00 w noc gali. Przystano stosować tę metodę, gdy Los Angeles Times zapowiedział zwycięzców zanim rozpoczęła się ceremonia. Do tego incydentu doszło w 1940 roku. W rezultacie od tego czasu do wyjawiania nazwisk zwycięzców Akademia stosuje zapieczętowane koperty. Poza kopertami zmieniło się także miejsce gali. Na początku lat 40. uroczystość przeniesiono z hoteli do teatrów. Pierwszym z teatrów, w których się odbyła, był Grauman's Chinese Theatre, a odbywająca się w nim w 1944 roku ceremonia była pierwszą transmitowaną poza granice Stanów Zjednoczonych. Od 2002 roku nagrody są przyznawane w nowo zbudowanym Teatrze Dolby. Pierwsze gale wręczenia nagród Akademii miały najczęściej miejsce na przełomie marca i kwietnia. Począwszy od roku 2004 uroczystości odbywają się w ostatnią niedzielę lutego (z wyjątkiem roku 2006). Ogłaszana z dużym wyprzedzeniem datę ceremonii przekładano w 1938 roku z powodu powodzi, jakie nawiedziły Los Angeles, w 1968 z powodu pogrzebu Martina Luthera Kinga i w 1981 z powodu próby zabójstwa Ronalda Reagana.

Grupa 3

Statuetka

Nagroda jest statuetką przedstawiającą rycerza opierającego się na dwuręcznym mieczu, stojącego na rolce filmu posiadającej pięć szprych, z których każda symbolizuje jedną z grup zawodowych reprezentowanych w Akademii: aktorów, scenarzystów, reżyserów, producentów i techników. Statuetka waży ok. 3,9 kg (8,5 funta) i ma ok. 35 cm (13,5 cala) wysokości. Wykonana jest z tzw. „britannium”, czyli stopu cyny (93%), antymonu (5%) i miedzi (2%), pokrytego 24-karatowym złotem. Statuetkę zaprojektował Cedric Gibbons w 1928 r., a jej odlew wykonał rzeźbiarz George Stanley. Statuetki są wykonywane przez jedną z fabryk w Chicago. Oficjalnie nagroda Akademii nazywana jest Academy Award of Merit, jednak od roku 1931 używa się potocznej nazwy Oscar, która została uznana za oficjalną w 1939. Pochodzi ona według jednej z legend od uwagi wygłoszonej w roku 1931 przez Margaret Herrick, bibliotekarkę Akademii, która na widok statuetki stwierdziła, że przypomina jej wujka Oscara Pierce'a. Usłyszeć to miał hollywoodzki dziennikarz Sidney Skolsky, któremu bardzo spodobało się to określenie i zaczął go używać w felietonach. Inna legenda głosi, iż nazwę Oscar statuetce nadała aktorka Bette Davis.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Nagroda_Akademii_Filmowej

Załącznik 3

Kategorie i podkategorie przyznawanych nagród

1. Produkcja

- Najlepszy film (nagroda dla producenta)
- Najlepszy Reżyser
- Najlepszy Scenariusz Oryginalny
- Najlepszy Scenariusz Adaptowany

2. Aktorskie

- Najlepszy Aktor
- Najlepsza Aktorka
- Najlepszy Aktor Drugoplanowy
- Najlepsza Aktorka Drugoplanowa

3. Techniczne

- Najlepsza Scenografia i Dekoracja Wnętrz
- Najlepsze Zdjęcia
- Najlepszy Montaż

4. Dźwięk i Efekty Specjalne

- Najlepsze Efekty Specjalne
- Najlepszy Dźwięk
- Najlepszy Montaż Dźwięku

5. Muzyczne

- Najlepsza Muzyka
- Najlepsza Piosenka (dla twórcy słów i muzyki)

6. Kostiumy i Charakteryzacja

- Najlepsze Kostiumy
- Najlepsza Charakteryzacja

7. Animacje

- Najlepszy Pełnometrażowy Film Animowany
- Najlepszy Krótkometrażowy Film Animowany

8. Dokumentalne

- Najlepszy Pełnometrażowy Film Dokumentalny
- Najlepszy Krótkometrażowy Film Dokumentalny

9. Pozostałe

- Najlepszy Film Nieanglojęzyczny
- Najlepszy Krótkometrażowy Film Aktorski
- Najlepsza Choreografia (przyznawana do 1937 r.)

10. Okolicznościowe

- Honorowe i Specjalne
- Nagroda im. Irvinga G. Thalberga
- Nagroda za działalność humanitarną im. Jeana Hersholta
- Nagroda im. Gordona E. Sawyera
- Academy Juvenile Award (przyznawana do 1961 r.)

Załącznik 4

Oscary okolicznościowe

1. Oscary honorowe przyznawane są za całokształt osiągnięć dla wybitnych twórców kina światowego, za wkład w rozwój technologii filmowej oraz za propagowanie sztuki filmowej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Oscary_Honorowe_i_Specjalne

2. Nagroda im. Irvinga G. Thalberga to nagroda Amerykańskiej Akademii Sztuki i Wiedzy Filmowej

SCENARIUSZ 6

przyznawana od 1938 roku. Przyznaje się ją twórczym producentom filmowym, których działalność przyczynia się w istotny sposób do wzrostu poziomu produkcji filmowej. Nagroda przyznawana jest okresowo na uroczystościach wręczania Oscarów.

Nazwa nagrody pochodzi od nazwiska Irvinga Thalberga, szefa produkcji wytwórni Metro-Goldwyn-Mayer.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Nagroda_im._Irvinga_G._Thalberga

Irving Grant Thalberg (ur. 30 maja 1899 w Nowym Jorku, zm. 14 września 1936 w Santa Monica w Kalifornii) – amerykański producent filmowy, dyrektor wytwórni filmowych.

Irving Thalberg urodził się na nowojorskim Brooklynie w rodzinie niemiecko-żydowskich emigrantów. Miał słabe serce i przez całe życie nękały go różne dolegliwości. Po ukończeniu szkoły średniej został zatrudniony przez nowojorskie biuro Universal Pictures. Pracował tam jako osobisty sekretarz legendarnego założyciela studia Carla Laemmle, szefa Universal Pictures. Thalberg był błyskotliwy i uparty. W wieku 21 lat kierował produkcją w Universal City, czyli w studiach filmowych Uniwersalu w Kalifornii. Z uporem walczył z Erichem von Stroheimem w czasie realizacji filmu Szalone żony (1922) i kontrolował każdy aspekt produkcji Dzwonnika z Notre Dame (1923). W 1924 przeszedł z Uniwersalu do Louis B. Mayer Productions, które później przekształciło się w Metro-Goldwyn-Mayer. Thalberg jest znany ze stworzenia systemu zarządzania produkcją, dzięki któremu system produkcji jest podzielony na części. Umożliwia to niezależną kontrolę nad filmem producentów, dyrektorów, etc. Pierwszym sukcesem Thalberga w MGM była wyreżyserowana przez Kinga Vidora Wielka parada (1925). Do 1932, kiedy przeszedł atak serca, nadzorował każdą ważną produkcję studia MGM. Kontrolował filmy na etapie przygotowawczym, badał przyjęcie filmu przez publiczność przedpremierową. W 1927 ożenił się z aktorką Normą Shearer. Chciał, by żona była kurą domową, ale Norma nalegała by dostawać lepsze role. Pragnęła zostać największą gwiazdą MGM lat trzydziestych. Mieli dwoje dzieci: Irvinga Jr. (1930–1988) i Katherine (1935–2006). Podczas choroby Thalberga, Louis B. Mayer, którego raziły wpływy i sukcesy Thalber-

ga, zastąpił go Davidem O. Selznickiem i Walterem Wangerem. Gdy Thalberg wrócił do pracy w 1933, został tylko jednym z producentów studia. Niemniej jednak Thalberg pomógł w realizacji prestiżowych przedsięwzięć MGM: Ludzie w hotelu (1932), Bunt na Bounty (1935), China Seas (1935), Noc w operze (1935) z braćmi Marx, San Francisco (1936) i Romeo i Julia (1936). Thalberg zmarł na zapalenie płuc w wieku 37 lat w Santa Monica w Kalifornii. Pracował wówczas przy przygotowaniach do filmów Dzień na wyścigach (1937) i Maria Antonina (1938). Amerykańska Akademia Sztuki i Wiedzy Filmowej wręcza Nagrodę im. Irvinga G. Thalberga dla twórczych producentów filmowych, których działalność przyczynia się w istotny sposób do wzrostu poziomu produkcji filmowej. Nagroda przedstawia odlaną z brązu głowę Irvinga Thalberga na czarnej marmurowej podstawie. Waży 4,9 kg i ma 22,9 cm długości.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Irving_Thalberg

3. Nagroda im. Jeana Hersholta

Jean Hersholt – duński aktor, który osiedlił się w Stanach Zjednoczonych. Występował zarówno w filmach jak i w audycjach radiowych. Znany głównie z słuchowiska radiowego Dr Christian oraz z roli dziadka postaci granej przez Shirley Temple w filmie Heidi. Dwukrotnie dostał Oscara honorowego. Amerykańska Akademia Filmowa na jego cześć przyznaje Nagrodę im. Jeana Hersholta.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jean_Hersholt

Więcej informacji: <http://www.oscars.org/governors/hersholt>

4. Nagroda im. Gordona E. Sawayera

Gordon E. Sawyer (27 sierpnia 1905–15 maja 1980) był dyrektorem akustycznego w Samuel Goldwyn Productions. Zdobył 3 Oscary za najlepszy dźwięk i był nominowany kolejne 13 razy.

Przez ponad 50 lat, Gordon E. Sawyer pełnił funkcję dyrektora dźwięku dla Samuel Goldwyn Studios, a później MGM. W ciągu swojej kariery został uhonorowany trzema Oscarami za pracę nad Żoną Biskupa (1947), Alamo (1960) i West Side Story (1961) i otrzymał dwanaście nominacji do Oscara. Nazwana na jego cześć nagroda, jest przyznawana corocznie przez Amerykańską Akademię Sztuki i Wiedzy Filmowej. Nagrodę za całokształt twórczości jest

przekazywana dla „twórców, którzy wnieśli największy technologiczny wkład w branżę filmową”.

Źródła: https://en.wikipedia.org/wiki/Gordon_E._Sawyer
<http://www.oscars.org/sci-tech-awards/gordon-e-sawyer-awards>

5. Academy Juvenile Award – Nagroda przyznawana dla najmłodszych aktorów.

Załącznik 5

Polskie filmy nominowane do Oscara

„Nóż w wodzie”

Dziennikarz Andrzej (Leon Niemczyk) i jego atrakcyjna żona Krystyna (Jolanta Umecka) wyjeżdżają na jednodniowy rejs jachtem. Po drodze nad jezioro zabierają młodego autostopowicza (Zygmunt Malanowicz), a następnie zapraszają go na jacht. Na wodzie między mężczyznami dochodzi do rywalizacji w zakresie siły, intelektu i poglądów życiowych. Andrzej preferujący dostatnie, łatwe mieszczańskie życie konfrontuje się z młodym idealistą i buntownikiem. Reżyser: Roman Polański, 1964 r.

„Faraon”

Pochód udającej się na manewry armii młodego Ramzesa (Jerzy Zelnik) zostaje zatrzymany przez kapłana Herhora (Piotr Pawłowski), który dostrzegł walczące na piasku skarabeusze – święte wizerunki boga słońca Amona. By ominąć żuki, oddziały muszą przejść przez kanał będący owocem morderczej pracy niewolnika – fellacha. Ramzes na próżno stara się przeciwstawić poleceniom kapłana. Rozwścieczony swoją bezsilnością oddala się. W czasie samotnej wędrówki spotyka piękną Żydówkę Sarę (Krystyna Mikołajewska). Zauroczony jej urodą obiecuje zabrać ją do pałacu. Herhor zdając raport panującemu faraonowi-ojcu (Andrzej Girtler) sugeruje, że syn nie dojrzał jeszcze do objęcia dowództwa armii. Młody książę po raz kolejny doświadcza, jak silna jest władza kapłanów. Odsunięty od spraw państwowych spędza czas na jałowych zabawach, ciągle popada w finansowe tarapaty, przez co musi zapożyczać się u Fenicjan. Gdy Sara rodzi mu syna, królowa Nikotris (Wiesława Mazurkiewicz) i Herhor postanawiają, że dziecko wychowane zostanie w wierze mojżeszowej, tak by nigdy nie mogło rościć pretensji do tronu. Tymczasem kapłani przygotowują niekorzystny

dla Egiptu traktat pokojowy z Asyrią. Zaniepokojeni tym kupcy fenicyjscy zaczynają popierać Ramzesa, który otwarcie głosi konieczność wojny z Asyrią.

Reżyser: Jerzy Kawalerowicz, 1967 r.

„Potop”

Lata 1655–1660, okres najazdu szwedzkiego na Polskę. Zaręczony z Oleńką Billewiczówną (Małgorzata Braunek) chorąży orszański Andrzej Kmicic (Daniel Olbrychski) opowiada się początkowo po stronie kolaborującego ze Szwedami potężnego rodu magnackiego Radziwiłłów. Uznany przez szlachtę i narzeczoną za zdrajcę zaczyna powoli rozumieć, że Radziwiłłom chodzi nie o dobro ojczyzny, ale o własne interesy. Aby odkupić winy, porywa księcia Bogusława (Leszek Teleszyński), by zawieźć zdrajcę przed oblicze króla Jana Kazimierza, ale Radziwiłł ciężko rani Kmicica i ucieka. Doszedłszy do zdrowia, Andrzej Kmicic stara się zwrócić honor swojemu nazwisku.

Reżyser: Jerzy Hoffman, 1975 r.

„Ziemia obiecana”

Adaptacja powieści Władysława Reymonta. Epicki obraz konfliktów kapitalistycznej Łodzi końca XIX w. ukazany poprzez dzieje kariery trzech zaprzyjaźnionych przemysłowców: Polaka, Żyda i Niemca, którzy za cenę rezygnacji z młodzieńczych ideałów i przejęcia bezwzględnych reguł walki o pieniądź zdobywają fortunę. Jest to nowa, skrócona o 20 minut, reżyserka wersja klasycznego już filmu z 1974 r.

Reżyser: Andrzej Wajda, 1976 r.

„Noce i dnie”

Ekranizacja powieści Marii Dąbrowskiej. Saga rodzinna, dwóch pokoleń rodziny Niechciców, ukazanie na tle przemian, społeczeństwa polskiego w latach 1865–1914. Podczas ucieczki z zajętego przez Niemców i płonącego Kalińca (I Wojna Światowa) Barbara wspomina swoje życie... Niespełnioną miłość do Józefa Tolibowskiego, małżeństwo z Bogumiłem, człowiekiem pełnym energii, gospodarzem, ale nie obytym towarzyszem; trudy budowania wspólnego życia w Serbinowie, dużym majątku, którym mąż administrował; śmierć pierwszego dziecka, narodziny następnych; kłopoty z wychowaniem syna Tomasza; opuszczenie męża; romanse z Bogumiłem; sprzedaż Serbinowa; chorobę i śmierć Bogumiła.

Reżyser: Jerzy Antczak, 1977 r.

SCENARIUSZ 6

„Panny z Wilka”

Niespełna czterdziestoletni Wiktor Ruben po stracie przyjaciela przyjeżdża do wujostwa na wieś, gdzie w pobliskim dworku, w gronie kilku panien, spędził młodzieńcze lata. Julia doczekała się bliźniaczek, wyemancypowana Jola wyszła za mąż, Fela przedwcześnie zmarła, zmieniły się też Zosia i Kazia, mała Tunia wyrosła na piękną pannę. Pojawienie się Rubena, jego wspomnienia i chęć ożywienia przeszłości burzą spokój mieszkanki dworu, ujawniają ich powikłane losy, dramaty, życiowe kłęski.

Reżyser: Andrzej Wajda, 1980 r.

„Człowiek z żelaza”

Dziennikarz radiowy zostaje wysłany do Gdańska w celu zrobienia reportażu kompromitującego jednego z przywódców strajkującej Stoczni Gdańskiej. Fabuła filmu jest kontynuacją losów rodziny Birkutów. Syn Mateusza Birkuta, Maciek Tomczyk, jest robotnikiem w stoczni gdańskiej. Jest także aktywnym działaczem komitetu strajkowego. Dziennikarz radiowy Winkel otrzymuje polecenie zrealizowania reportażu kompromitującego Tomczyka.

Reżyser: Andrzej Wajda, 1982 r.

„Katyń”

Gdy 17 września 1939 roku armia radziecka wkroczyła do Polski, nieprzygotowana do walki na dwóch frontach armia II Rzeczypospolitej musiała ponieść klęskę. Wśród jeńców wojennych znalazło się kilkanaście tysięcy oficerów. Ich rodziny z utęsknieniem czekały na ich powrót, który jednak nigdy nie nastąpił. Dzieło Andrzeja Wajdy ukazuje historie kobiet, które mimo upływu lat, ciągle czekały na powrót swych mężów, synów, braci i ojców, uwięzionych i rozstrzelanych przez NKWD.

Reżyser: Andrzej Wajda, 2008 r.

„W ciemności”

Ta historia wydarzyła się we Lwowie podczas ostatnich lat II Wojny Światowej.

W labiryncie ciemnych kanałów pod miastem ukrywa się grupa Żydów, którym udało się uniknąć masowych egzekucji i zamknięcia w obozie pracy. Pomaga im Polak, drobny przestępca Leopold Socha (Robert Więckiewicz), dla którego jest to szansa na łatwy zarobek. Z czasem jego działanie przyjmie jednak wymiar czyisto bezinteresowny, a uratowanie „Żydów Sochy” sta-

nie się dla niego ważniejsze niż własna rodzina.

Reżyser: Agnieszka Holland, 2012 r.

Źródło: <http://www.filmweb.pl/>

Załącznik 6**Polacy – zdobywcy Oscarów**

1. Leopold Stakowski (1942 r.) – Oscar za muzykę do animowanego filmu (Fantazja)

Fantazja z 1940 roku to zbiór krótkich animowanych nowel, ilustrujących słynne utwory muzyki klasycznej. Obraz podzielony jest na osiem części, a każda to osobna ilustracja klasycznych kompozycji w wykonaniu Orkiestry Filadelfijskiej pod batutą słynnego dyrygenta – Leopolda Stokowskiego, okraszona komentarzem Deemsa Taylora. Pierwsza część to „Toccatą i fuga d-moll” Jana Sebastiana Bacha zilustrowana abstrakcyjnymi kształtami. Druga to „Dziadek do orzechów” – balet Piotra Czajkowskiego odtąńczony przez przyrodę. W kolejnej części „Uczeń Czarnoksiężnika” Paula Dukasa, Myszka Miki za pomocą czarów sprawia, by miotła nosiła wiadra z wodą za nią. Następnym utworem jest „Święto wiosny” Igora Strawińskiego, a towarzysząca mu sekwencja przedstawia wizję świata sprzed miliardów lat, kiedy Ziemia i życie na niej dopiero się rodziło. Potem możemy obejrzeć pomysłową animację ukazującą „Ścieżkę dźwiękową”. Szósta symfonia Ludwiga van Beethovena zwana „Pastoralną”, to część czerpiąca inspirację z mitologii greckiej. Przedostatnia część to „Taniec godzin” Amilcare Ponchielliego, balet w wykonaniu strusi, hipopotamów, słoni i aligatorów. Z kolei „Noc na Łysej Górze” Modesta Musorgskiego ukazuje szatana i jego tańczące zjawy. Ich harce ucichną na dźwięk dzwonu i utworu „Ave Maria” Franza Schuberta.

2. Bronisław Kaper (1954 r.) – Oscar za najlepszą muzykę do filmu (Lili)

Lili, dorastająca sierota, doznaje bolesnego rozczarowania w miłości. Zapomnienia szuka w teatryku marionetek, którego pogodne historyjki odwracają jej uwagę od wspomnień. Powściągliwy lalkarz zakochuje się w niej. Delikatnie zbliża się do Lili. Próbuje natchnąć ją na nowo wiarą w życie...

3. Stefan Kudelski (1965, 1977, 1978, 1990) – twórca serii profesjonalnych magnetofonów Nagra.

Nagra III z roku 1957 stała się w latach 60, technologiczną rewelacją, z której korzystali reporterzy radiowi, telewizyjni i studia filmowe na całym świecie. Kudelski otrzymał aż 4 nagrody amerykańskiej Akademii Filmowej: dwie nagrody naukowo-techniczne (1965 i 1977) oraz dwie statuetki Nagrodę za Zasługi (Award of Merit w 1978 i honorową nagrodę Gordona E. Sawayera w 1990 r.

4. Zbigniew Rybczyński (1982 r.) – Oscar za Krótkometrażowy Film Animowany (Tango)

W skąpo umeblowanym pokoju w rytmie tanga pojawiają się kolejno postacie – fetysze Rybczyńskiego: chłopczyk z piłką, para zakochanych, starsza pani, pies, pijak, sportowiec, matka z dzieckiem, naga dziewczyna itd. Ponad 20 osób w jednym pomieszczeniu, opętanych wykonywaniem w kółko tych samych czynności, stale krzyżujących się ze sobą i nigdy się nie spotykających.

5. Ewa Braun i Alan Starski (1993 r.) – Oscar za najlepszą scenografię oraz

Janusz Kamiński (1993 r.) – Oscar za najlepsze zdjęcia do filmu (Lista Schindlera)

Monumentalne dzieło Spielberga ukazujące prawdziwy dramat polskich Żydów w czasie wojennej okupacji. Na pierwszym planie mamy jednak historię Austriackiego przedsiębiorcy – Oskara Schindlera, który w owej sytuacji politycznej widzi możliwość zysku. Nadchodzi jednak czas, kiedy sam przekonuje się o tragedii Holocaustu i o tym, że jedyną osobą, która może cokolwiek zdziałać, jest on sam. W ten sposób w Schindlerze rodzi się „moc” – i ta właśnie siła przyczynia się do uratowania życia 1100 Żydom. „Lista Schindlera” to obraz o życiu w czasie wojny, poszanowaniu dla tradycji i dla ludzkiego życia. Historia ukazana przez Spielberga została uhonorowana 7 Nagrodami Akademii, w tym za najlepszy film.

6. Janusz Kamiński (1998 r.) – Oscar za Najlepsze Zdjęcia do filmu (Szeregowiec Ryan)

Akcja rozgrywa się w trakcie drugiej wojny światowej, a dokładniej – podczas inwazji wojsk alianckich na Normandię („Operacja Overlord”) w 1944 roku. Grupa żołnierzy pod dowództwem kapitana Millera (Tom Hanks) i sierżanta Horvatha (Tom Sizemore) otrzymuje specjalny rozkaz odnalezienia szeregowca

Jamesa Francisa Ryana (Matt Damon). Zadanie jest szczególnie ważne, gdyż Ryan jest ostatnim żyjącym z czterech walczących na froncie braci i dowództwu niezwykle zależy na ocaleniu chociaż jednego z nich. Mimo iż misja wydaje się być prawie niewykonalna, ośmiu śmiazków podejmuje się zadania uratowania zaginionego spadochroniarza, mając przeświadczenie, że może być to ich ostatnia wspólna walka.

7. Andrzej Wajda (2000 r.) – Oscar za całokształt twórczości

8. Roman Polański (2002 r.) – Oscar za reżyserię filmu Pianista

Film jest ekranizacją wojennych wspomnień Władysława Szpilmana, muzyka żydowskiego pochodzenia, kompozytora i autora znanych piosenek. Podczas okupacji jego rodzina zostaje pozbawiona środków do życia, a wkrótce przeniesiona do getta. Młody Szpilman (Adrien Brody) zarabia na utrzymanie najbliższych grając w kawiarni. Niestety niebawem rodzice i rodzeństwo zostają wywiezieni do obozu koncentracyjnego, a jemu samemu cudem udaje się uniknąć deportacji. Dzięki pomocy przyjaciół ucieka z getta.

9. Jan Kaczmarek (2005 r.) – Oscar za Najlepszą Muzykę do filmu (Marzyciel)

Przepiękna, bajkowa opowieść o dorosłych chcących pozostać dziećmi i dziećmi zmuszonymi do dorosłości. Kolorowo, epicko ale też chwytająco za serce opowiedziana historia powstania powieści J. M. Barrie’go „The Adventures of Peter Pan”. Film pokazuje wesołe, frywolne, lekkie życie trójki dzieci przeplatające się z okropieństwami życia, śmiercią i twardą rzeczywistością. Doborowa obsada: Johnny Depp jako James Barrie, Kate Winslet jako Sylvia Llewelyn Davies oraz Dustin Hoffman jako Charles Frohman tworzą obraz skłaniający do zastanowienia się, w którym momencie sami przestaliśmy być dziećmi i czy na pewno udało się nam tego dokonać.

10. Se-Ma-FOR / Suzie Templeton (2007 r.) za Najlepszy Film Krótkometrażowy Film Animowany (Piotruś i wilk)

Film powstał na podstawie bajki muzycznej Sergiusza Prokofiewa. Piotruś mieszka z dziadkiem

SCENARIUSZ 6

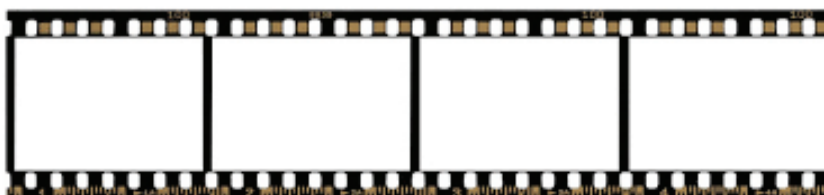
na odludziu. Do miasta prowadzi daleka droga, a samo miasto wydaje się nieprzyjazne dla naszego bohatera. O wiele bardziej fascynujące i pobudzające wyobraźnię jest to, co kryje się za ogrodzeniem jego domu. Prokofiew każdej postaci przypisał inny instrument, który odgrywał jej motyw przewodni. I tak, do Ptaszka przypisany był flet, obój miał przypominać Kaczuszkę, pojawienie Kotka wygrywał klarnet, niskie dźwięki fagotu dotyczyły Dziadka, rogi – Wilka, talerze i duży bęben – strzały Myśliwych, a melodia instrumentów smyczkowych – Piotrusia.

11. Paweł Pawlikowski (2015 r.) – Oscar za reżyserię filmu *Ida*

Lata 60. w Polsce. Anna jest nowicjuską, sierotą wychowywaną w zakonie. Przed złożeniem ślubów matka przełożona stawia warunek: Anna musi odwiedzić swoją ciotkę Wandę, jedyną żyjącą krewną. Obie wyruszają w podróż, która ma im pomóc nie tylko w poznaniu tragicznej historii ich rodziny, ale i prawdy o tym, kim są. Poruszający, kameralny, wybitny w obrazie dramat, którym reżyser wraca do rodzinnego kraju. Z wielkim wyczuciem łączy intymną historię młodej kobiety z historycznym i społecznym tłem.

Opisy filmów, źródło: <http://www.filmweb.pl/>

Załącznik 7

BIBLIOGRAFIA:

Materiały dotyczące dramy stosowanej:

- *Drama łączy*, red. A. Chodasz, Warszawa, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, 2012
- *W kierunku pozytywnej zmiany społecznej*, red. A. Rusiłowski-Jagiełło, Warszawa, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, 2010
- *Drama łączy pokolenia. Na przykładzie programu Seniorzy i młodzież w twórczym działaniu*, red. M. Hamerszmit, M. Winiarek-Kołucka, Warszawa, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, 2013
- Boal A., *Gry dla aktorów i nieaktorów*, Warszawa, Wydawnictwo Cyklady, 2014
- *Drama stosowana jako narzędzie społecznej interwencji. Teoretyczne i praktyczne aspekty metody*, red. K. Markowska-Byczek, Warszawa, Stowarzyszenie Praktyków dramy STOP-KLATKA, 2007
- Clifford S., Herrmann A., *Drama. Teatr przebudzenia*, Warszawa, Wydawnictwo Cyklady, 2004
- Pankowska K., *Pedagogika dramy. Teoria i praktyka*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie Żak, 2000
- Pankowska K., Jastrzębska-Gzella H., Madziara, A., *Drama w przekraczaniu granic niepełnosprawności*, Warszawa, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, 2006
- *Drama jako poruszający dialog*, red. A. Rusiłowski-Jagiełło, Gdańsk, Stowarzyszenie Integracji Humanistycznej PO-MOST, 2010
- Way B., *Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży*, Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1990

Materiały dotyczące treści merytorycznych:

- Michalak B., *Polskie Oscary*, Warszawa, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, 2000
- Hollder B., Turowska Z., *TOR Zespół*, Warszawa, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, 2000
- *Obyczaje w Polsce. Od średniowiecza do czasów współczesnych*, red. A. Chwalba, Warszawa, Wydawnictwo PWN, 2015
- Czerwiński T., *Polska wielu kultur i religii*, Warszawa, Wydawnictwo Sport i Turystyka MUZA SA, 2013

- Ogrodowska B., *Polskie tradycje i obyczaje rodzinne*, Warszawa, Wydawnictwo Sport i Turystyka MUZA SA, 2013
- Hauff S., Hülsmann K., Krasowska N., Liedtke H., Rösch J., Waiditschka K., *W tej metodzie jest zabawa*, Warszawa/Poczdham, Wydawca Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży, 2014

NOTA O AUTORZE:

Magdalena Zylak z zamiłowania i wykształcenia socjolog, trener dramy stosowanej rekomendowany przez Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP – KLATKA, założycielka nieformalnej grupy dramatycznej „LUB drama” w Lublinie. Ukończyła szkołę trenerów Stowarzyszenia Trenerów Organizacji Pozarządowych. Koordynator projektów edukacyjnych, społecznych i kulturalnych. Organizuje i prowadzi warsztaty z doskonalenia kompetencji społecznych w różnych grupach wiekowych. Zawodowo i prywatnie – społeczniczka – chętnie angażuje się w projekty społeczne, kulturalne i edukacyjne. Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2016 roku. Obecnie mieszka, pracuje i rozwija się w Poznaniu, współpracując m.in. z Wojewódzką Biblioteką Publiczną i Centrum Animacji Kultury. Pracowała przy takich projektach jak, m.in. Szkoła Polonijnych Liderów Lokalnych, Dramowa Akademia Obywatelska, Międzypokoleniowy projekt „Most Pokoleniowy”, Program Wolontariusz Kultury, Pisarki na Plakaty, IDŹ-PATRZ-CZUJ: Poznański Czerwiec '56.

Fot. Marcin Butryn

Magdalena Zylik

DZIEDZICTWO PONAD GRANICAMI

Scenariusze warsztatów dotyczące kultury i dziedzictwa narodowego Polski

Niniejsza publikacja zawiera sześć scenariuszy, zatytułowanych kolejno: Jak powstała Polska, Polska wielokulturowa, Elementy polskiej kultury ludowej, Polska na liście UNESCO, Polscy Nobliści, Oscary dla Polaków. Tematy te są bardzo obszerne i dlatego scenariusze zawierają jedynie niektóre, wybrane przeze mnie elementy.

Uczestnikami prowadzonych przeze mnie zajęć byli obcokrajowcy mieszkający w Poznaniu, którzy się nie znają, dlatego każdy ze scenariuszy ma bardzo rozbudowaną część integracyjną. Pozwala to na korzystanie z nich na zasadzie odrębnych skryptów, które można dowolnie ze sobą łączyć i mieszać. Mogą one również tworzyć pewną całość, czego przykładem są przeprowadzone przeze mnie w Poznaniu warsztaty.

Odrębne scenariusze sprawdziły się świetnie podczas pobytu w Żytomierzu (Ukraina), gdzie na zaproszenie Studenckiego Klubu Polskiego prowadziłam zajęcia dotyczące wybranych tematów ze studentami Uniwersytetu Ivana Franki oraz słuchaczami języka polskiego w Domu Polskim. W ciągu trzygodzinnego spotkania (na tyle rozpisany jest każdy ze scenariuszy) zamiast jednego tematu, realizowałam dwa wybrane przez uczestników, ponieważ czas poświęcony na integrację był znacznie krótszy.

Mam ogromną nadzieję, że urozmaicony zestaw ćwiczeń i zadań oraz elementy dramy stosowanej będą świetną podstawą do poznawania kultury i dziedzictwa narodowego Polski również dla uczestników Waszych zajęć.

(Ze WSTĘPU)

PARTNERZY PROJEKTU

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Zrealizowano w ramach stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ISBN 978-83-946371-0-1